

**Nais- ja mieskuvat parisuhdeväkivallan
hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa
pariterapiassa**

Anni Hautala
Joanna Kallio
Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Psykologian laitos
Kesäkuu 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

HAUTALA, ANNI & KALLIO, JOANNA: Nais- ja mieskuvat parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa

Pro gradu –tutkielma, 64 s.

Ohjaaja: Juha Holma

Psykologia

Kesäkuu 2023

Tässä tutkimuksessa tavoitteenamme oli selvittää, minkälaisia nais- ja mieskuvia parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa rakennettiin. Lisäksi tutkimme, miten ryhmän osallistujat ja terapeutit vastasivat rakennettuihin sukupuolikuviin. Nais- ja mieskuvia ei ole aiemmin tutkittu parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettujen ryhmämuotoisen pariterapian kontekstissa. Aiheita on kuitenkin tärkeä tutkia, sillä stereotyyppisten ja seksististen asenteiden tiedetään olevan yhteydessä parisuhdeväkivallan lisääntyneeseen yleisyyteen. Tämän tutkimuksen aineisto koostui videoiduista ja litteroiduista monipariskuntaryhmän tapaamisista. Aineistomme oli kerätty osana Kuopion Seudun Mielenterveysseuran Hyvä Mieli ry:n Turvallinen perhe -hanketta. Lähestyimme sukupuolikuvia sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksestä ja tutkimusmenetelmänä käytimme diskurssianalyysia. Havaitsimme aineistosta kuusi naisista ja kuusi miehistä rakennettua sukupuolikuva sekä kolme toisiinsa kytkeytyneitä nais- ja mieskuvaa. Toisiinsa kytkeytyneissä sukupuolikuviissa nais- ja mieskuvia tuotettiin vertailemalla niitä keskenään samassa otteessa, jolloin oli tarkoituksenmukaista tarkastella niitä samanaikaisesti. Miehet rakensivat sukupuolikuvia kokonaisuudessaan naisia enemmän, kun taas naiset rakensivat toisiinsa kytkeytyneitä nais- ja mieskuvia miehiä enemmän. Miesten rakentamat naiskuvat olivat sävyiltään kielteisempiä, kun taas naisten rakentamien mieskuvien havaittiin olevan neutraalimpia. Naiskuvat liittyivät ihmisuhteisiin, tunteisiin sekä vuorovaikutustapoihin, joita perinteisesti liitetään feminiinisyyteen. Mieskuvia puolestaan rakennettiin pääasiassa perinteiseen maskuliinisuuteen, kuten valtaan, sitoutumattomuuteen ja heteroseksuaalisuuteen liittyen. Lisäksi havaitsimme yhden nykyaikaisen mieskuvan, joka liittyi tasa-arvoiseen vanhemmuuteen. Ryhmäläisten ja terapeuttien yleisimpiä vastaustapoja olivat minimipalautte, sivuuttaminen sekä nauru. Tutkimuksemme tarjoaa uutta tietoa naisten ja miesten sekä väkivallan kokijoiden, tekijöiden ja terapeuttien sukupuoleen liittämistä käsityksistä parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettujen ryhmämuotoisen pariterapian kontekstissa. Tuloksemme antavat myös viitteitä osallistujien ja terapeuttien tavoista vastata rakennettuihin sukupuolikuviin. Jatkossa olisi tärkeää selvittää, millä tavoin nais- ja mieskuvat kytkeytyvät parisuhdeväkivaltaan niin tekijän kuin kokijankin osalta.

Avainsanat: parisuhdeväkivalta, ryhmämuotoinen pariterapia, sukupuolikuva, naiskuva, mieskuva, diskurssianalyysi

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Department of Psychology

HAUTALA, ANNI & KALLIO, JOANNA: Representations of women and men in a multi-couple group therapy for intimate partner violence

Master's thesis, 64 p.

Supervisor: Juha Holma

Psychology

June 2023

The aim of this study was to examine representations of women and men which were constructed in a multi-couple group therapy for intimate partner violence (IPV). In addition, we explored the ways in which the group members and therapists responded to these gender representations. This topic has not been previously studied in the IPV multi-couple group therapy context. Nevertheless, gender representations in this context are an important topic of research since stereotypical and sexist perceptions have been previously linked to greater prevalence of IPV. The data consisted of videotapes and transcriptions drawn from multi-couple group therapy sessions, which were part of the Kuopio Region's Mental Health Association Hyvä Mieli ry's project *Turvallinen perhe* (Safe family). Gender representations were considered through the framework of social constructionism and the data was analyzed using discourse analysis. Six representations of women, six representations of men and three interconnected gender representations of women and men were identified from the data. Representations of women and men were at times constructed by comparing them within the same excerpt, thus making it appropriate to examine them simultaneously. In general, men constructed gender representations more than women whereas women constructed more interconnected gender representations. Representations of women constructed by men had a more negative tone, while representations of men constructed by women were more neutral. Representations of women were mainly related to relationships, emotions, and ways of interacting, of which some embodied traits of traditional femininity. Representations of men were largely constructed based on traditional masculinity, such as power, independence, and heterosexuality. Additionally, we identified one modern representation of men relating to equal parenthood. Group members and therapists responded most often with minimal feedback, ignoring and laughter. This study offers new information on the ways in which men and women as well as IPV perpetrators, victims and therapists perceive gender in the context of a multi-couple group therapy for IPV. Our study provides indications of how participants and therapists respond to these gender representations. In the future, it would be essential to examine how gender representations of women and men are connected to IPV.

Keywords: intimate partner violence, multi-couple group therapy, gender representation, representations of women, representations of men, discourse analysis

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
1.1 Parisuhdeväkivalta	2
1.2 Pariterapia parisuhdeväkivallan hoitomuotona	3
1.3 Sukupuolikuvat.....	5
1.3.1 Naiskuvat	7
1.3.2 Mieskuvat	9
1.4 Vastaustavat	15
1.5 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	17
2. MENETELMÄT	18
2.1 Aineisto ja tutkittavat	18
2.2 Tutkimuksen etiikka.....	19
2.3 Diskurssianalyysi	20
2.4 Aineiston Analysointi.....	21
3. TULOKSET	22
3.1 Naiskuvat.....	22
3.1.1 Muita kannatteleva nainen.....	23
3.1.2 Tunkeileva nainen.....	24
3.1.3 Itkupilli	25
3.1.4 Rumasti puhuva nainen	26
3.1.5 Arvaamaton nainen.....	27
3.1.6 Nalkuttaja.....	28
3.2 Mieskuvat.....	30
3.2.1 Soturi vai nössö	30
3.2.2 Auktoriteetti.....	32
3.2.3 Harkitsematon mies	34
3.2.5 Heteromies.....	36
3.2.2 Seikkailija	38
3.2.6 Nykyaikainen mies	39
3.3 Toisiinsa kytkeytyneet nais- ja mieskuvat	40
3.3.1 Stereotyyppiset alkoholin käyttäjät	41
3.3.2 Muista huolehtiva nainen ja itsestään huolehtiva mies	41
3.3.3 Paikalleen jäävä nainen ja poislähtevä mies.....	43
4. POHDINTA	45
4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja päätulokset.....	45
4.2 Tutkimuksen vahvuudet, rajoitukset ja luotettavuus.....	53
4.3 Jatkotutkimukset.....	54
LÄHTEET	56

1. JOHDANTO

Parisuhdeväkivalta on nykyisen tai entisen kumppanin tekemää fyysistä, seksuaalista ja psykologista väkivaltaa sekä kontrolloivaa käytöstä (WHO, 2021). Sen hoitoon on käytetty yksilö- ja pariterapiaa sekä väkivallan tekijöille suunnattuja ryhmämuotoisia interventioita. Uusimpana hoitomuotona on kehitetty ryhmämuotoinen pariterapia. Parisuhdeväkivallan hoidossa pariterapia on saanut osakseen kritiikkiä (Juntunen & Holma, 2011; Stith & McCollum, 2011; Stith, Rosen & McCollum, 2003; Vall, Päivinen & Holma, 2018), mutta sen on todettu olevan turvallinen ja tehokas menetelmä parisuhdeväkivallan vähentämiseksi (McCollum & Stith, 2008; Stith ym., 2003). Lisäksi ryhmämuotoisesta pariterapiasta parisuhdeväkivallan hoitomuotona on saatu lupaavia tuloksia (Stith ym., 2003; Stith, Rosen, McCollum & Thomsen, 2004).

Sukupuolikuvat liittyvät keskeisesti parisuhdeväkivaltaan esimerkiksi niiden muokkaamien asenteiden kautta, jotka voivat tulla ilmi puheessa. Sukupuolistuneet asenteet voivat siirtyä verbaalisesta väkivallasta varsinaisiksi väkivallan teoiksi (Jokinen, 2000) ja esimerkiksi naisiin kohdistuvat perinteiset, stereotyyppiset ja seksistiset asenteet ovat yhteydessä suurempaan miesten naisiin kohdistamaan väkivaltaan (Frude, 1994). Feminiinisyyteen onkin perinteisesti yhdistetty ominaisuuksia kuten empaattisuutta, emotionaalisuutta (Eerola, 2014; Jokinen 2010), hoivaa ja huolenpitoa (Jokinen, 2010; Ronkainen, 2017), mitkä ovat näkyneet naiskuvissa kautta aikojen. Miehiin perinteisesti liitettyjä ideaaleja ovat kovuus, väkivalta, fyysinen voimakkuus, yksin pärjääminen, tunteiden hallinta ja rationaalisuus (Jokinen, 2000), jotka ovat myös perinteisesti maskuliinisuuteen liitettyjä ominaisuuksia. Nyky-yhteiskunnassa maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä ilmennetään kuitenkin myös monipuolisemmin ja erilaisia nais- ja mieskuvia on saatavilla vapaammin. Terapeuttisessa interventiossa on mahdollista haastaa ja purkaa haitallisia sukupuolikuvia, jotka voivat olla yhteydessä väkivaltaan. Puhetta voidaan hylätä esimerkiksi haastamispuheen avulla (Friedlander, Heatherington & Marrs, 2000; Liikamaa & Tantarimäki, 2005) ja konfrontoinnilla (Partanen & Wahlström, 2003). Toisaalta interventiossa käytetyt vastaukset voivat olla myös neutraalimpia vuorovaikutuksellisia puhetapoja, kuten minimipalautteen antamista tai uuden näkökulman tarjoamista, joiden avulla ei kyseenalaisteta rakennettuja sukupuolikuvia.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelemme diskurssianalyysin avulla nais- ja mieskuvien rakentamista parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa

pariterapiakontekstissa. Tutkimme sekä terapeuttien, että ryhmään osallistuvien väkivallan tekijöiden ja kokijoiden tuottamia nais- ja mieskuvia. Lisäksi olemme kiinnostuneita siitä, millä tavoilla ryhmässä vastataan näihin rakennettuihin sukupuolikuviin. Nais- ja mieskuvien rakentumista on aiemmin tutkittu väkivallan tekijöille suunnatuissa ryhmissä (Kapanen, 2005) tai yksittäisten miesten puheessa (Kaikkonen, Saukkoriipi & Holma, 2018) sekä myös pariterapiakontekstissa (Kovanen, 2016). Ryhmämuotoisessa pariterapiassa sukupuolikuvia ei ole kuitenkaan aiemmin tutkittu. Myös vastaustapoja on tutkittu varsin vähän ja tietääksemme ainoastaan terapeuttien puhetaipojen osalta (Friedlander ym., 2000; Liikamaa & Tantarimäki, 2005; Partanen ja Wahlström, 2003). Tutkimuksemme tuo siten uutta tietoa sekä väkivallan tekijöiden että kokijoiden ja terapeuttien rakentamista nais- ja mieskuvista ja niihin liittyvistä vastaustavoista. Tuloksemme voivat ohjata kliinisen työn ammattilaisia tunnistamaan puheessa tuotettuja sukupuolikuvia entistä tehokkaammin sekä lisätä tietoa erilaisista vastaustavoista. Terapiakontekstin lisäksi tutkimuksemme tarjoaa jokaiselle mahdollisuuden pohtia sukupuolikuvien merkitystä omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa.

1.1 Parisuhdeväkivalta

Parisuhdeväkivalta tarkoittaa läheisessä ja intiimissä ihmissuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa, joka on sen kokijalle erityisen haavoittavaa (THL, 2022). Se on nykyisen tai entisen kumppanin tekemää henkistä, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa (Hattery, 2008) sekä taloudellista kontrollia ja kaikkien näiden väkivallan muotojen uhkaa (Partanen, 2008). Parisuhdeväkivaltaa on myös entisen tai nykyisen kumppanin vainoaminen (Holma, Päivinen, Siltala & Kaikkonen, 2021). Parisuhde instituutiona muodostaa väkivallalle erityisen kontekstin sen tunnesiteen vuoksi (Ronkainen, 2017), sillä kokija jakaa tekijän kanssa usein sekä rakkauden että oman kodin (Husso, 2003). Parisuhdeväkivallan seuraukset ovat merkittäviä yksilön ja koko yhteisön kannalta. Parisuhdeväkivalta aiheuttaa sen kokijalle monenlaisia lyhyt- ja pitkäkestoisia seurauksia esimerkiksi fyysisen, psyykkisen ja seksuaalisen terveyden kannalta (WHO, 2021). Lisäksi parisuhdeväkivalta työllistää monia organisaatioita, kuten poliisia, sosiaali- ja terveysalaa sekä oikeuslaitosta (Hattery, 2008; Husso, 2003). Parisuhdeväkivaltaa tapahtuu kaikissa maissa, kulttuureissa ja uskonnollisissa ympäristöissä. Sen tekijänä ja kokijana voi

olla kuka vain sukupuolesta, sosioekonomisesta taustasta tai muista ominaisuuksista riippumatta.

Parisuhdeväkivalta on sukupuolistunutta väkivaltaa (Ronkainen, 2017), eli se vaikuttaa eri sukupuoliin eri tavoin tarkasteltaessa väkivallan yleisyyttä, muotoja, tekijöitä ja kokijoita (Tilastokeskus, 2022). Naisten ja miesten kokemassa parisuhdeväkivallan yleisyydessä ei ole tutkimusten mukaan tilastollisesti suuria eroja (Danielsson & Näsi, 2019; Heiskanen & Ruuskanen, 2010), mutta parisuhdeväkivalta ei kuitenkaan näyttäydy symmetrisenä. Tilastokeskuksen (2022) tekemän tutkimuksen mukaan naisista joka kolmas ja miehistä joka kuudes on joskus kokenut parisuhteessaan fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai niiden uhkaa. Saman tutkimuksen mukaan henkistä väkivaltaa parisuhteessaan oli kokenut jossain vaiheessa elämää noin puolet naisista ja alle puolet miehistä. Henkirikoskatsauksen mukaan toiseksi yleisin henkirikoksen uhri oli parisuhdekumppanin surmaama nainen (Lehti, 2015; 2016). Lisäksi poliisin tietoon vuonna 2014 tulleista parisuhdeväkivallan kokijoista oli naisia 80 % (Piispa & Heiskanen, 2017). Toisaalta väkivaltatilastot voivat olla vääristyneitä, sillä väkivallan kokijat eivät välttämättä ilmoita kokemastaan väkivallasta. Tuloksiin voi myös vaikuttaa se, jos naisten tekemää tai miesten kokemaa väkivaltaa ei oteta todesta, sillä miesten oletetaan puolustavan itseään naisten väkivallalta (Carney, Buttell & Dutton, 2007).

Käytämme tässä tutkimuksessa termiä parisuhdeväkivalta, sillä kaikki aineistomme pariskunnat olivat hakeutuneet ryhmään parisuhteessa tapahtuvan väkivallan takia. Osassa tapauksista väkivalta oli kohdistunut myös lapseen. Rajaamme tutkimuksessamme väkivallan kuitenkin parisuhdeväkivaltaan, sillä Turvallinen perhe- hanke kohdistuu vanhempien väliseen väkivaltaan ja ryhmässä myös käsiteltiin väkivaltaa parisuhdeväkivaltana.

1.2 Pariterapia parisuhdeväkivallan hoitomuotona

Pariterapialla viitataan psykoterapiaan, jossa parin molemmat osapuolet osallistuvat yhdessä tapaamisiin. Sen käytöstä parisuhdeväkivallan hoidossa ei ole olemassa yhtenäistä kantaa. (Juntunen & Holma, 2011.) Hoitomuotoon kohdistettua kritiikkiä voidaan lähteä tarkastelemaan turvallisuuden heikkenemisen ja väkivallan lisääntymisen näkökulmasta. Ensinnäkin pariterapiaan on liitetty erityinen huoli väkivallan kokijan turvallisuudesta (Juntunen & Holma, 2011; Stith ym., 2003). Väkivallan riski voi kohota emotionaalisen

intensiteetin kasvun seurauksena (Stith ym., 2003; Vall ym., 2018) tai väkivallan kokijan puhuessa avoimesti ja kielteisesti väkivallan tekijästä tai omista kokemuksistaan parin yhteisissä istunnoissa (Stith & McCollum, 2011). Väkivaltaan kytkeytyvistä aiheista puhuminen on yhtäältä siis tarpeellista muutoksen aikaansaamiseksi ja toisaalta riskitekijä kokijan turvallisuuden näkökulmasta. Haasteeksi tässä asettuu myös terapeuttien toiminnalle asetetut vaatimukset. Työntekijöiltä odotetaan neutraaliuden osoittamista pariterapiassa, mikä osaltaan vaikeuttaa väkivallan käsittelyä ja tekijän vastuuttamista väkivallasta (Stith & McCollum, 2011).

Pariterapiaa on kritisoitu vallankäytön ja vastuun näkökulmasta. Sen on esitetty pahimmillaan edesauttavan väkivallan tekijää manipuloinnissa sekä vahvistavan hänen valta-asemaansa perheessä (Kaufman, 1992). Tämän taustalla on hyvä huomioida nais- ja miessukupuolten väliset valtaerot. Heterosuhteessa olevat naiset ja miehet eivät siten välttämättä lähesty suhteen prosesseja samanlaisista asemista ja tämä voi konkretisoitua keskusteluissa otettuna ja annettuna tilana. Esimerkiksi Kulta, Kyrö ja Holma (2013) havaitsivat väkivaltaa käyttäneen miehen olleen pariterapiaistunnoissa vaimoaan useammin ja kauemmin keskustelun huomion kohteena. Näitä sukupuoleen liitettyjä eroavaisuuksia ei usein kuitenkaan huomioida pariterapiaa tarkastellessa, sillä se vaatii tunne- ja suhdeprosessien käsitteellistämistä osana suurempaa yhteiskunnallista kontekstia (Knudson-Martin & Huenergardt, 2010). Pariterapia voi myös tarjota väkivallan tekijälle ympäristön, jossa oikeuttaa tekojaan ja moni mies suostuu hoitoon vain pariterapiaan, sillä naisen sisällyttäminen siihen viestii jaetusta vastuusta (Goldner, 1998). Naiselle ohjatut pyynnöt oman toimintansa muuttamiseksi parisuhteen sisällä antavat myös viitteitä osavastuusta koskien väkivaltaa (Stith ym., 2003). Tapaamisten keskustelujen aiheet, kuten parin vuorovaikutustapojen tai ongelmanratkaisutaitojen tarkastelu saattavat osaltaan hälventää miehen vastuuta väkivallasta (McCollum & Stith, 2008).

Pariterapian on kuitenkin todettu sisältävän mahdollisuuksia, joita ei erikseen työskenneltäessä voida saavuttaa (Juntunen & Holma, 2011). Osallistujien soveltuvuutta parityöskentelyyn tulee tosin arvioida erityisen huolellisesti (Karakurt, Whiting, Van Esch, Bolen & Calabrese, 2016; Keilholtz & Spencer, 2022). Arviointiprosessissa tulisi selvittää väkivallan muoto ja sen kohdistuminen myös lapsiin, osallistujien päihteiden käytön ja mielenterveyden tila, aseiden saatavuus, näkemysten yhtäläisyys sekä halu sitoutua suhteeseen ja väkivallan päättämiseen (Keilholtz & Spencer, 2022). Pariterapiaan ja keskusteluihin osallistumisen tulee olla molemmille osallistujille turvallista, mitä kartoitetaan hoitoa edeltävissä yksilötapaamisissa (Holma, 2005; Keilholtz & Spencer, 2022). Jos väkivalta on

ollut vakavaa tai sisältänyt aseiden käyttöä, pariterapiaa ei toteuteta (McCollum & Stith, 2008). Nämä tekijät huomioiden, on pariterapialla mahdollista saada aikaan myönteistä muutosta parisuhteessa. Tutkimukset ovatkin osoittaneet pariterapian olevan turvallinen sekä vähintään yhtä tehokas menetelmä parisuhdeväkivallan hoidossa kuin perinteisten miesten hoito-ohjelmien (McCollum & Stith, 2008; Stith ym., 2003).

Ryhmämuotoinen pariterapia on verrattain uusi sekä huomattavasti vähemmän tutkittu menetelmä parisuhdeväkivallan hoidossa. Väkivallan tekijöiden keskuudessa ryhmämuotoisia interventioita on puolestaan hyödynnetty laajemmin. Holman ja Nyqvistin (2017) mukaan niiden tuloksellisuus näyttää myönteiseltä. Toisaalta pelkäänsä miehille osoitetuissa ryhmähoidoissa on havaittu miesten toisinaan tukevan toistensa kielteisiä asenteita naisiin liittyen. Ryhmämuotoisen pariterapian on puolestaan tutkittu lisäävän merkittävästi molempien osallistujien kielteistä suhtautumista parisuhdeväkivaltaan. (Stith ym., 2004.) Lisäksi kyseisen hoitomuodon on todettu vähentävän miesten väkivaltaisuutta (Stith ym., 2003; Stith ym., 2004). Ryhmän etuna on vertaisoppiminen, joka osaltaan voi mahdollistaa esimerkiksi sukupuoleen ja väkivaltaan kytkeytyvien asenteiden purkamista ja uudelleenmuotoilua. Asenteissa saadaan aikaan muutosta kyseenalaistamalla toimimattomia sekä tarjoamalla vaihtoehtoisia käsityksiä. Terapeuttien vastuu ja osallisuus tämän prosessin toteuttamisessa on merkittävä.

1.3 Sukupuolikuvat

Sukupuoli on aika- ja tilannesidonnainen konstruktio (Gordon, 2001), ei välttämätön seuraus biologiasta (Alasuutari, 2016). Sen diskursiivista luonnetta voidaan tarkastella feministiteoreetikon Judith Butlerin (1990) teorian valossa. Hänen mukaansa sukupuoli on pikemmin *tekemistä* kuin *olemista*; sukupuolta siis tuotetaan esitysten muodossa. Nämä kulttuurisidonnaiset ja normitetut sukupuolen esitykset eli performanssit saavat toistonsa ruumiillisten eleiden, ilmeiden, asentojen, kulttuuristen representaatioiden ja puhetapojen kautta. Lisäksi tavat ymmärtää ruumiita ja sukupuolia ovat rajallisia sekä vallan lävistämiä (Juvonen, 2016), mistä seuraa usein eriarvoistamista. Esimerkiksi tämän hetken länsimainen sukupuolikäsitys vastaa normatiivista heteromatriisia (Juvonen, 2016) ja historiallisesti rakentuneet sukupuolimallit viijaavat miehillä olevan enemmän arvoa kuin naisilla (Knudson-

Martin & Huenergardt, 2010). Naisten ja miesten välisiin eroihin sekä naisen alempaan asemaan pohjaavat näkemykset ylläpitävät yhä naisten ja miesten välistä epätasa-arvoa (Sutherland, LaMarre, Rice, Hardt & Le Couteur, 2017). Sukupuolen kuvaukset järjestävät siten yhteiskuntaamme, luoden samalla yksilön toimintamahdollisuuksia määrittelevät puitteet.

Sukupuolta voidaan pitää perustavanlaatuisena kategoriana, joka erottelee ihmisiä muiden luokkien, kuten iän, yhteiskuntaluokan, rodun tai seksuaalisen suuntautumisen tavoin (Niemi, Kainulainen & Honkatukia, 2017). Sukupuolista erityisesti miehet ja naiset on nähty vastakohtina toisilleen. Näiden konstruktioiden olemassaolo sellaisenaan on siis pitkälti pohjautunut erontekoon. Psykologian kentällä eroavaisuus onkin perinteisesti nähty ensisijaisena sukupuolta määrittävänä tekijänä (Hare-Mustin & Marecek, 1988), vaikka sukupuolten väliset psykologiset erot ovat pieniä (Connell, 1995; Jokinen, 2000; Rotkirch, 2016) ja seurausta pikemmin kulttuurista kuin biologiasta (Jokinen, 2000). Käytännössä naisena oleminen on tarkoittanut, ettei ole mies ja on erilainen kuin miehet (Magnusson, 2011) ja toisinpäin (Vuori, 2001). Sukupuolieron sisällöllinen tulkinta on kuitenkin vaihdellut huomattavasti ajan saatossa (Husso & Heiskala, 2016) ja nykyisin käsitys kaksisukupuolisuudesta on nähty muun muassa psykoseksuaalisen yksilökehityksen, sosiaalisen oppimisen ja vuorovaikutuksen toivottuna tuloksena sekä kapitalistisen yhteiskuntajärjestyksen edellytyksenä (Juvonen, 2016). Tutkittaessa sukupuolikuvia on siten huomioitava se historiallinen ja tilanteinen konteksti, jossa niitä rakennetaan.

Tässä aineistolähtöisessä tutkimuksessamme sukupuolikuvia rakennettiin vain naisista ja miehistä, joten rajaamme tarkastelun näihin sukupuoliin. Tarkoitamme sukupuolikuvilla erilaisia rakennettuja kuvauksia, odotuksia ja tekemistä, jotka ilmentävät miehenä tai naisena olemista. Nais- ja mieskuvat ovat näin ollen vuorovaikutuksessa tuotettuja sosiaalisia konstruktioita, jotka vaihtelevat ajan, paikan ja tilanteen mukaan. Jotkut näistä sukupuolikuvista ovat kuitenkin kestäneet aikaa muita paremmin ja joidenkin tilalle on tullut uudenlaisia kuvia. Esittelemme seuraavissa kappaleissa ensin länsimaisessa kulttuurissa perinteisinä pidettyjä sukupuolikuvia, jonka jälkeen tarjoamme myös nykyaikaisempia näkemyksiä. Käymme läpi myös maskuliinisuuden, feminiinisuuden, miehisyyden ja naisellisuuden käsitteitä.

1.3.1 Naiskuvat

Naiskuvat ulottuvat aina ruumiillisuudesta sosiaalisiin suhteisiin ja kulttuurisiin representaatioihin. Lisäksi naiskuvien ja feminiinisyyden historiallisten juurten voidaan katsoa paikantuvan aiemmin esitettyyn eroavaisuuden käsitteeseen. Naisia onkin aikoinaan kuvattu ei-maskuliinisten piirteiden säiliönä ja miesten heille osoittamana toiseutena (Hare-Mustin & Marecek, 1988). Feminiinisyyden on nähty olevan vastakohta maskuliinisuudelle (Eerola, 2014; Jokinen, 2010), mistä johtuen feminiinisenä pidetyt ominaisuudet, kuten yhteisöllisyys, empaattisuus, emotionaalisuus (Eerola, 2014; Jokinen 2010), riippuvuus ja haavoittuvuus (Jokinen, 2010) sekä rauhanomaisuus ja sovittelevuus (Connell, 1995) on perinteisesti mielletty epämaskuliiniseksi. Naisellisuutena pidetään naisiin liitettyjä, naissukupuolta korostavia piirteitä (Nikunen, 2001). On tärkeä huomata, että naisellisuus on pitkään ollut konstruotua valkoisen, keskiluokkaisen ja heteroseksuaalisen naisen kautta (Lempiäinen, 2001). Intersektionaalisuus on kuitenkin lisääntynyt vähitellen tutkimuksen piirissä, mikä näkyy Ojasen (2011) mukaan edellä kuvatun naisen rinnalle nousseina naissubjekteina. Naisista on tehty yleisestikin vähemmän tutkimusta kuin miehistä, mikä näkyy myös naiskuviin sekä feminiinisyyteen liittyvän kirjallisuuden määrässä.

Feminisoitu hoivatehtävä on yksi toistetuimmista yhteiskuntamme diskursseista (Husso, 2016), mikä ilmenee laajalti hoivatehtävien osoittamisena naisille sekä tämän jaon luonnollistamisena. Naisia sosiaalistetaan miehiä enemmän ottamaan muut ihmiset huomioon (Jokinen, 2000) ja siinä missä miesten on tutkittu olevan heterosuhteissa suuntautuneita autonomiaan, on naisten katsottu olevan enemmän orientoituneita suhteen ylläpitoon (Knudson-Martin & Mahoney, 2009). Feminiinisyyteen luettua hoivaa, huolenpitoa ja empatiaa (ks. Jokinen, 2010; Ronkainen, 2017) ja niiden toteuttamiseen liitettyjä odotuksia kohdistetaan siis enemmän naisille. Hoivaan liittyvän naiskuvan vahvin ilmentymä lienee äitiydessä. Vanhanaikaisen maternalistisen näkemyksen mukaan äitiys on ollut naisen tärkein yhteiskunnallinen tehtävä (Vuori, 2001) sekä patriarkaattiin liittyvä naisen kypsyystyö (Jokinen, 2000). Äidin roolille on asetettu paljon vaatimuksia. Hyvä äiti on rakastava, voimakas, epäitsekkäs ja hän uhrautuu tarvittaessa (Katvala, 2001). Lisäksi äideiltä vaaditaan vahvuutta lastensa takia (Keskinen, 2010). Äideille on pidetty isiä tyypillisempänä huolehtia lasten ruokkimisesta ja vaatettamisesta (Aalto, 2012) ja yhdessäolo lasten kanssa on keskittynyt esimerkiksi ruuanlaittoon, siivoamiseen ja läksyjen tekemiseen (Peltola, 2020). Nykyisin

yhteiskunta kuitenkin tunnustaa moninaisempia vanhemmuusmalleja, missä hoivaan liittyvä vastuu ja odotukset kohdentuvat perheen sisällä myös muihin kuin äitiin.

Naiskuviin kytkeytyvät arvostukset ja normit ovat myös yhteydessä väkivaltaan. Feminiinisuuden ja naiseuden arvostetut ulottuvuudet kuten hoiva ja empatia ovat sen antiteesi (Ronkainen, 2017), kun taas väkivaltaa itsessään pidetään maskuliinisena (Husso, 2016). Naiset myös sosiaalistetaan passiivisempaan ja vähemmän aggressiivisempaan rooliin kuin miehet (Lattu, 2016) heitä pidetään väkivaltaisissakin suhteissa perheen ja luottamuksen ylläpitäjinä (Husso & Virkki, 2008). Naisiin kohdistuviin kulttuurisiin odotuksiin ja normeihin on siten sisäänrakennettuna alttius väkivallan kokemiselle. Kuitenkin väkivaltaa kokeneen naisen asettumista uhrin asemaan hankaloittaa vallalla oleva vahvan naisen myytti, joka luo paineita pärjäämisestä ja sietämisestä (Hong, 2014). Siinä missä miesten vallankäyttöä naisiin on pidetty historiallisesti oikeutettuna (Lidman, 2015), on väkivaltaiset naiset nähty sukupuolten erilaisuuteen perustuvaa dikotomista ajattelua rikkovana anomaliana (Mäntymäki, 2015). Näin muodostuu naiskuva, jossa väkivaltakontekstiin asetutaan pikemmin kokemisen kuin tekemisen kautta.

Naisia ja tyttöjä ohjataan noudattamaan niin kutsuttuja feminiinisiä hyveitä - kuten kiltteyttä, kuuliaisuutta, "nätisti olemista" ja itsensä hiljentämistä (Käyhkö, 2011). Näistä kuuliaisuuden ihannetta on kuvailtu puheen määrän ja sisällön kontrollina (Lidman, 2015). Naiskuviissa ilmennetään siten tietynlaisia tilan viemisen periaatteita. Hiljaisuus ja puheen tasolla sopivaksi määritelty pidättyneisyys tulkitaan tavoiteltaviksi ominaisuuksiksi. Ääntään käyttävät puolestaan näyttäytyvät poikkeavuuksina naisellisena pidetyn hiljaisuuden rinnalla (Gordon, 2001). Yhtäältä puhelias tyttö on ihanteellinen sosiaalisen taidokkuutensa puolesta, mutta toisaalta häntä voidaan pitää liian kovaäänisenä, juoruilevana tai ongelmallisena. Puhelias tyttö rikkoo näin hiljaisen ja kiltin tytön stereotypiaa ilman sosiaalista palkkiota. (Tolonen, 2001.) Yksi puheeseen liittyvä naiskuva hahmottuu erityisesti heterosuhteessa elävän naisen kautta. Naisen tyytymättömyyden ilmaisua parisuhteessa on nimitetty nalkuttamiseksi ja nalkuttavasta vaimosta onkin muodostunut eurooppalaisessa kulttuurissa eräänlainen vaikean vaimon prototyyppi (Lidman, 2015). Nainen nähdään tässä verbaalisen vallan käyttäjäksi (Dobash & Dobash, 1998; Kapanen, 2005) ja nalkutuksella perustellaan usein miehen naiseen kohdistamaa väkivaltaa (Holma ym., 2006; Husso, 2003; Pitkämäki, 2017). Parisuhdeväkivaltaan liittyykin pitkä traditio naisten syyllistämisestä (Keskinen, 2010).

Viimeisenä esitämme naiskuvia ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden näkökulmasta. Feminiinistä sukupuolta ja normaaliutta liitettiin aiemmin perinteisesti yhteen vahvasti biologisoimalla, missä naisten terveys ja sairaus palautui aina hedelmällisyyteen (Tuomaala,

2011). Naisen kehon tarkastelu näin yhteisön jatkuvuuden takaavana jälkeläisiä tuottavana koneistona teki myös avioliitosta ja sen säilyttämisestä kollektiivisen intressin (Lidman, 2015). Toivotunlaista naiseutta tuotetaan nykyisinkin kontrolloinnin, normittamisen sekä tarkkailun avulla ja erityisesti naisen käytös ja ruumiillisuus liitetään moraaliin, siveellisyyteen ja seksuaalisuuteen (Käyhkö, 2011). Naiseuden hallinnointi tulee ilmi aikamme kulttuurisissa representaatioissa. Ihanteelliseen tyttöyteen on liitetty esimerkiksi laihuus, luonnollisuus ja huoliteltu olemus, mutta naisellisuutta ei tulisi kuitenkaan liikaa korostaa (Tolonen, 2001). Julkisuuden tarjoamat kuvat naiskehosta ovat eroottisesti motivoitun maskuliinisen katseen tuotteita ja objekteja (Koho, 2017), mikä sulauttaa naisen ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden tiiviisti yhteen. Naisten ja tyttöjen seksuaalisuuden säätelyä toteutetaan muun muassa seksuaalisen maineen merkityksellistämisen kautta. Huora-neitsyt-jaottelun mukaisesti seksuaalisesti ”holtittomasta” työstä tehdään huora ja pidättyväisestä ”kunnon tyttö”, mikä osaltaan vahvistaa tyttöjenkin heteronormatiivisuutta tai pakkoheteroseksuaalisuutta (Aaltonen, 2011). Tyttöjen huoritteluun tai tulkintaan moraalittomuudesta on liitetty esimerkiksi liian suuri suhteiden lukumäärä tai niistä kertominen. Poikien kohdalla vastaavaa ilmiötä ei kuitenkaan ole havaittu, mikä viestii kaksinaismoralismista. (Tolonen, 2001.)

1.3.2 Mieskuvat

Maskuliinisuudet

Miehiä ja miehenä olemista kuvataan usein maskuliinisuuden tai maskuliinisuuksien käsitteiden avulla. Näillä tarkoitetaan yleensä tiettyjä miehiin liitettyjä odotuksia, velvollisuuksia ja mahdollisuuksia (Jokinen, 2017), eli maskuliinisuudella viitataan erityisiin piirteisiin, jotka voidaan tulkita miehekkäiksi (Eerola & Pirskanen, 2021). Maskuliinisuudet ovat moninaisia, muuttuvia ja dynaamisia konstruktioita (Eerola, 2014; Javaid, 2020; Manninen, 2012; Peltola, 2020) ja niistä on tärkeä puhua monikossa, sillä ei ole olemassa vain yhtä tiettyä maskuliinisuutta (Connell, 2000; Huuki, Kivijärvi & Lunabba, 2018). Maskuliinisuuksilla viitataan monesti suoraan tai epäsuoraan symbolisesti miesten kehoon (Connell, 2000), jolloin maskuliinista voi olla esimerkiksi tietyt asennot ja tavat liikkua sekä tietyt lihasten muodot (Connell, 1995). Maskuliinisuudet eivät kuitenkaan määriy biologian

kautta ja onkin täysin loogista puhua myös muiden sukupuolten maskuliinisuuksista (Connell, 2000). Länsimaisissa yhteiskunnissa maskuliinisuus on perinteisesti määritelty usein kehoa heijastavien käytäntöjen avulla, kuten väkivallan, urheilullisuuden, kehonrakennuksen ja heteroseksuaalisuuden kautta (Connell, 2000).

Yleisiä ja perinteisiä maskuliinisuuteen liitettyjä ominaisuuksia ovat heteroseksuaalisuus ja homososiaalisuus (Eerola, 2014; Jokinen, 2000; Manninen, 2010), urheilullisuus (Jokinen, 2010; Lammi-Taskula, 1994; Manninen, 2010), valta ja väkivalta (Eerola, 2014; Husso, 2016; Jokinen, 2000; 2010; Manninen, 2010), itsepuolustuskyky (Husso, 2003; Jokinen, 2000; Manninen, 2010; Ronkainen, 2001), fyysinen voima ja kovuus (Jokinen, 2000; 2010), tunteiden kontrolli (de Boise & Hearn, 2017; Jokinen, 2010) ja rationaalisuus (Jokinen, 2000; 2010; Ronkainen, 2001). Näiden lisäksi myös toiminnallisuus ja suoriutuminen (Jokinen, 2010), taloudellinen riippumattomuus (Ronkainen, 2001) sekä “statusaseman” merkitys ja kilpailullisuus (Manninen, 2010) ovat maskuliinisuuteen liitettyjä piirteitä. Maskuliinisuuden kulttuurisissa ideoissa korostuu maskuliinisuuden “paremmuus” verrattuna feminiinisyteen (Eerola & Pirskanen, 2021). Vaihtoehtoisia maskuliinisuuksia tällaisille perinteisinä pidetyille maskuliinisuuksille ovat muun muassa heteronormatiivisuuden rikkominen, miesten hoivaajaroolin lisääntyminen sekä miesten tasavertainen kiintymys lapsiin (Sipilä, 1994).

Maskuliinisuuksien huipentumana voidaan pitää hegemonista maskuliinisuutta, joka tarkoittaa tietyssä historiallisessa ajassa esiintyvää kulttuurisesti ihailtua ja kunnioitettua maskuliinisuuksien muotoa ja miehenä olemisen tapaa (Connell, 1995; 2000). Se ei kuitenkaan ole välttämättä tyypillisin maskuliinisuuden muoto (Connell, 2000; Sipilä, 1994). Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen mukaan eri maskuliinisuuksien välillä vallitsee hierarkia, joka jakaa valtaa sekä maskuliinisen ja feminiinisen että hegemonisen maskuliinisuuden ja muiden maskuliinisuuksien välillä (Connell, 1995; 2000; Jokinen, Ahlbäck & Kinnarinen, 2012; Peltola, 2020). Hegemoniseen maskuliinisuuteen on Jokisen (2000) mukaan tiivistynyt länsimaisen miesideaalin viisi odotusta; voima, valta, menestys, tunteiden hallinta ja heteroseksuaalisuus. Lisäksi aiemmin mainitut maskuliinisuuteen liitetyt ominaisuudet on myös liitetty hegemoniseen maskuliinisuuteen. Useat miehet eivät kuitenkaan koe täyttävänsä hegemonisen maskuliinisuuden ideoita (Connell, 2000; Lunabba, 2018; Sipilä, 1994) ja hegemonisen maskuliinisuuden on nähty olevan enemmänkin kulttuurinen taakka (Sipilä, 1994), jonka tavoittelusta pojat ja miehet kokevat painetta (Lunabba, 2018). Nykyään erilaisille maskuliinisuuksille on kuitenkin enemmän tilaa. Hegemonisen maskuliinisuuden normeista pyritään irtaantumaan, vaikkakin niitä ylläpidetään yhä sitkeästi

ja hegemoninen maskuliinisuus edelleen sitoo poikia ja miehiä (Eerola, 2014; Manninen, 2010; Peltola, 2020). Esimerkiksi Suomalaisissa tutkimuksissa on kuvattu “suosittujen poikien” tasapainoilua hegemonisten ja pehmeämpien maskuliinisuuksien välillä (Huuki, 2012; Manninen, 2010).

Vaikka perinteisellä maskuliinisuudella on yhä vahva asema mieheyden rakentumisessa, on nykyään havaittavissa aiempaa herkempää ja feminiinisempää mieheyttä ja poikuutta (Aho & Nieminen, 2021). Traditionaalinen maskuliinisuus on siten murtunut ja moninaisemmat muodot olla mies ovat kulttuurisesti hyväksyttävämpiä (Nieminen, 2013). Suomessakin on havaittu maskuliinisuuksien uudelleen muotoilua vapaampaan suuntaan (esim. Eerola, 2014; Huuki, 2012; Manninen 2010; Peltola, 2020). Eric Anderson (2009) on esittänyt inklusiivisen maskuliinisuuden teorian, jonka mukaan modernissa yhteiskunnassa hegemoninen maskuliinisuus ei enää kuvaa onnistuneesti maskuliinisuutta, eikä uusi miessukupolvi tuota enää homofobiaa tai muita sukupuolta ja seksuaalisuutta ulossulkevia hierarkioita. Tästä johtuen maskuliinisuuksista on tullut monipuolisempaa ja miehillä on myönteisempi suhtautuminen feminiinisyyteen ja suuremmat mahdollisuudet tunteiden esittämiseen ja misogynian vähentämiseen (Anderson, 2009). Inklusiivinen maskuliinisuus on saanut kuitenkin paljon kritiikkiä, sillä homofobia, heteroseksuaalisten etuoikeutettu asema ja hierarkisointi eivät ole ongelmana poistuneet (Anderson, 2018; Kjaran & Lehtonen, 2018) ja käsitteen yleistyksen on tehty pienten ja vinoutuneiden aineistojen pohjalta (Aho, Nieminen & Salo, 2021; Huuki ym., 2018). On esitetty myös hybridimaskuliinisuuden käsite, joka Bridgesin ja Pascoen (2014) mukaan määrittää paremmin modernia ihannemieheyttä yhdistelemällä erilaisia hegemonisia ja ei-hegemonisia maskuliinisuuksia sekä feminiinisyyksiä osaksi identiteettiä ja sukupuolten esityksiä. Näitä erilaisia maskuliinisuuden määrittäjiä on kuitenkin kritisoitu, sillä maskuliinisuus on aina ollut ristiriitainen ja muuttuva ja eri maskuliinisuudet ovat päällekkäisiä ja samanaikaisia (Gottzén & Berggren, 2020).

Maskuliinisuus ei ole kuitenkaan synonyymi mieheydelle tai miehenä olemiselle, vaikka sitä usein niin käytetäänkin (Aho & Nieminen, 2021). Mieheydellä tarkoitetaan kaikkea miehenä olemista ja elämistä (Eerola & Pirskanen, 2021), ei vain maskuliinisuutta. Mieheys ei ole jotain, minkä poikalapsi omaa jo syntyessään, vaan se omaksutaan tavallisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa lapsen oppiessa miehuuden kulttuurisia odotuksia (Jokinen, 2000). Sukupuoli ei myöskään ole ainut miehenä olemista määrittävä kategoria, sillä esimerkiksi seksuaalinen suuntautuminen ja sosioekonominen tausta voivat vaikuttaa mieskuvien rakentumiseen. Perinteisesti miehuuteen on kuitenkin liitetty arvoja, kuten kovuutta, fyysistä voimakkuutta, yksin pärjäämistä, tunteiden hallintaa, rationaalisuutta, päättäväisyyttä ja

väkivallan kompetenssia (Jokinen, 2000). Myös aggressiivisuus ja menestymisen pakko sekä rohkeus ovat kuvanneet traditionaalista miehenä olemista (Eerola, 2014). Miehenä olemista on myös traditionaalisesti jouduttu todistella erilaisilla ansiotehtävillä, eli miehuuskokeilla (Jokinen, 2000). Perinteisesti hyväksytyt tapa olla poika tai mies on myös usein liittynyt esillä oloon ja äänekkyyteen. Hiljainen poika kuvastaa tavallisuudesta poikkeavaa (Lunabba, 2018; Tolonen, 2001), ja siihen liittyy usein tulkinnat miehyydestä ja toisenlaisiksi, kuten “hikeksi” tai “nörtiksi” kuvaamisesta (Tolonen, 2001). Nykyään on enemmän sallittuja tapoja olla poika, sillä yhteiskunnallinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt. Pojat voivat esimerkiksi ilmaista itseään monipuolisemmin ulkonäköön liittyvillä asioilla, kuten vaatetuksella, hiustyyllillä tai asusteilla. (Lunabba, 2018.) Käsittelemme seuraavaksi tarkemmin muutamia miehiin ja maskuliinisuuksiin liitettyjä odotuksia, normeja ja ideaaleja.

Väkivaltaisuus

Väkivaltaisuus esitetään miehekkäänä ja tavoiteltavana asiana ja suomalaisessa kulttuurissa miesten välinen väkivalta nähdään osana mieheksi kasvamista ja olemista (Jokinen, 2000). Poikana olemiseen on mielletty kuuluvan rajut leikit ja nyrkkitappelut, jotka tappeluksi muuttuessaan on mielletty ymmärrettäväksi ylilyönniksi ja kuitattu “pojat on poikia” - ajatuksella (Jokinen, 2017). Tällainen sanonta liittyy väkivallan luonnolliseen poikana olemiseen ja lieventää samalla väkivaltaa (Connell, 2000; Jokinen, 2000; Manninen, 2012). Miesten välinen väkivalta kuvataan osittain kielletyksi, mutta sitä kuitenkin suvaitaan ja tuetaan esimerkiksi koulun liikuntatunneilla, urheiluseuroissa tai puolustusvoimissa (Jokinen, 2000). Urheiluun liittyvää väkivaltaa on niin oikeutettua, ettei sitä edes pidetä väkivaltana (Jokinen, 2017). Väkivaltakokemusten runsaus poikien liikunta- ja urheiluharrastuksissa onkin johtanut tulkintaan, jonka mukaan kovalla, aggressiivisella ja väkivaltaan yhdistyväällä maskuliinisuudella on yhä vahva perusta (Peltola, 2020).

Monet väkivaltaan liitetyt ammatit ovat sukupuolittuneita. Esimerkiksi sotilaat ja soturit mielletään maskuliiniseksi ja kulttuurisesti normaaliksi käsitykseksi miehestä (Jokinen, 2000) ja suurin osa poliiseista, vartijoista ja armeijaan osallistujista on myös miehiä (Connell, 2000). Väkivalta ja etenkin väkivallan tekijän roolissa oleminen näyttäytyy siis miehekkäänä. Jos taas mies on väkivallan kokija, pidetään sitä ristiriitaisena perinteisen maskuliinisuuden ja miehen sukupuolen näkökulmasta (Jokinen, 2017), vaikkakin miehille myös opetetaan, että heidän tulee kestää heihin kohdistuvaa väkivaltaa (Jokinen, 2000). Aina väkivalta ei kuitenkaan ole hyväksyttyä. Esimerkiksi miesten nainiin kohdistamaa väkivaltaa pidetään lähtökohtaisesti ei-

maskuliinisena ja kiellettyinä (Jokinen, 2017). On kuitenkin huomionarvoista mainita, etteivät kaikki miehet ole väkivaltaisia, mutta väkivaltaisen miehen kuva on kulttuurissamme hyvin syvälle juurtunut. Esimerkiksi Eerolan (2014) tutkimuksessa kuvattiin väkivallan olevan asia, jota vältetään viimeiseen saakka ja josta ei pidetä, mutta se nähdään miehelle luontaisena asiana. Myös Mannisen (2010) tutkimuksessa maskuliinista kompetenssia osoitettiin väkivaltaisia elementtejä sisältävien ”leikkitalpelojen” avulla, mutta myös toisenlaista maskuliinisuutta rakennettiin, sillä väkivallattomallakin toiminnalla, saatiin hyväksyntää ja kunnioitusta.

Isyys

Perinteisesti suomalaisessa kulttuurissa isä on nähty poissaolevana, joko töistä tai sodasta johtuen (Jokinen, 2000). Isää ei ole siten pidetty äidin tavoin lasten lämpimänä kasvattajana. Perinteinen isyys onkin koostunut passiivisesta, välttelevästä, etäisestä, välinpitämättömästä ja autoritaarisesta isyydestä, joka juontaa juurensa vanhanaikaisiin ajatuksiin miehistä perheen elättäjänä ja lasten kouluttajana (Veteläinen, Grönholm & Holma, 2013). Perinteisenä pidettyä miesvanhemmuutta on kritisoitu ja isyys on koettu tasa-arvoisena äitiyden kanssa (esim. Eerola, 2014). Vanhanaikainen mieskuva isyydestä on kuitenkin muuttunut. Tilalle on tullut uuden isyyden määritelmä, jossa miehet näkevät isyyden positiivisena, aktiivisena sekä miellyttävänä asemana, joka sisältää empatiaa, huolehtimista ja hoivaa (Veteläinen ym., 2013). Isää pidetään äidin rinnalla pienenkin lapsen toisena kasvattajana ja hoivaajana (Vuori, 2001). Tällaista hoivaisuutta voidaan kuvata legitiimiksi miesfeminiinisuuden muodoksi nyky-yhteiskunnassamme. Hoivaisuus näyttää etäisyyden ottamisena perinteisenä pidettyyn maskuliiniseen mieheyteen ja uudenlaisena, jopa feminiinisenä tapana olla mies. (Eerola & Pirskanen, 2021.) Toisaalta isyys näyttää silti erilaisena verrattuna äitiyteen. Miehillä on usein naisia vähemmän aikaa perheelle, heidän työpäiviensä ollessa keskimääräisesti naisten työpäiviä pidempiä (Lammi-Taskula & Salmi, 2016). Lisäksi isille ja äideille on vieläkin havaittavissa erilaisia tehtäviä perheen parissa. Lasten ja isien yhdessäoloon etenkin poikien kohdalla liittyy enemmänkin aktiviteetteja, kuten harrastusten parissa touhuamista, urheilua ja ulkoilua (Aalto, 2012; Peltola, 2020) ja tekeminen tapahtuu usein kodin ulkopuolella (Peltola, 2020).

Tunteiden ilmaisu

Perinteisesti on ajateltu, etteivät miehet näytä tunteita, sillä tunteiden ajatellaan olevan osoitus feminiinisyydestä, heikkoudesta ja passiivisuudesta (Jokinen, 2000). On viitteitä siitä, että poikia rohkaistaan vähemmän tunneherkkyyteen tai välittämisen osoittamiseen (Huuki ym., 2018). Miehiä onkin pidetty stereotyyppisesti rationaalisina, kun taas naiset on nähty tunteellisina, jolloin miehen tunteet on nähty hänen naiselliseksi puolekseen (Jokinen, 2000). Tunteiden kontrollointi ja niiden ilmaisemisesta pidättäytyminen on nähty maskuliiniseksi (de Boise & Hearn, 2017), joten tunteiden jakaminen on siis potentiaalinen riski perinteiselle maskuliiniselle mieheydelle, sillä mies paljastaa tällöin haavoittuvuutensa (Eerola & Pirskanen, 2021). Tällainen perinteinen maskuliinisuuskäsitys onkin haitallista poikien ja miesten läheisten ihmissuhteiden luomiselle ja ylläpitämiselle silloin, kun se saa miehen vaikenemaan omasta haavoittuvuudestaan (Virtanen, 2018). Maskuliinisuuden vastakohtana onkin nähty esimerkiksi pelkuruus (Jokinen, 2017).

Tunteitaan hallitsevan miehen mieskuva on kuitenkin murroksessa. Esimerkiksi Peltolan (2020) tutkimuksessa pojat kritisoivat suuresti perinteisiä maskuliinisuuden normeja, jotka tekevät tunteiden ilmaisusta haastavaa. Tästä huolimatta, samassa tutkimuksessa tunteista ja huolista puhuminen koettiin harvinaiseksi ja stereotyyppinen jako tunteista puhuviin tyttöihin ja tunteiden ilmaisusta pidättyväisiin poikiin sai kannatusta. Myös Virtasen (2018) tutkimuksessa tuli ilmi samanlaisia stereotyyppisiä asenteita nuorten miesten ja naisten puhekultuurista. Poikien haastattelussa korostui vaatimus käsitellä “henkiset ongelmat” yksin ja tunne-elämältään vakaan miehen maskuliinisuutta ihannoitiin. Kuitenkin esimerkiksi nuorten miesten läheisissä ystävyyssuhteissa haavoittuvuudellekin oli tilaa, sillä miehet kuvasivat yksin pärjäämisen ja riippumattomuuden rinnalla yhteenkuuluvuuden ja läheisyyden tärkeyttä ihmissuhteissaan. Myös tietyissä tilanteissa, kuten alkoholin vaikutuksen alaisena, haavoittuvuutta oli suotavaa ilmaista. (Virtanen, 2018.) Lisäksi Huukin (2012) tutkimuksessa poikien muihin kohdistaman välittämisen tuli olla linjassa hyväksytyyn maskuliinisuuden kanssa, sillä vääränlainen välittäminen liitettiin feminiinisyyteen heikentäen poikien statusta vertaistensa joukossa. Välittäminen voidaan nähdä tunnelatautuneena toimintana.

Heteronormatiivisuus

Heteroseksuaalisuus on liitetty perinteisesti ja vanhanaikaisesti mieheyteen ja maskuliinisuuteen. Perinteiseen korostuneeseen miesten heteroseksuaalisuuteen on liitetty

muiden seksuaalisuuksien kieltäminen ja etenkin homoseksuaalisuus on kuvattu miehen feminiinisyydeksi (Connell, 1995; Jokinen, 2000). Heteronormatiivisuus onkin seksuaalisuuden moninaisuutta rajoittavaa sekä ihmisoikeuksia loukkaavaa. Heteronormatiivisuus ja homofobia ilmenevätkin väkivaltana miehiä kohtaan (Jokinen, 2000; 2017) ja ne liittyvät läheisesti myös misogyniaan (Jokinen, 2000). Tällainen heteronormatiivinen- ja homofobinen ajattelu on kuitenkin ollut murroksessa, ja mieskuvat vastaavat nykyään paremmin sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta. Esimerkiksi Huukin (2012) tutkimuksessa pojat, joilla oli vertaistensa keskuudessa korkea sosiaalinen status, samanaikaisesti ylläpitivät ja haastoivat näkemystä heteroseksuaalisuudesta luonnollisena seksuaalisuuden muotona. Lisääntynyt ymmärrys sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta ovat tehneet tilaa poikuuden moninaisille kokemuksille ja näkymiselle (Lehtonen, 2018).

1.4 Vastaustavat

Kielenkäytöllä pyritään saavuttamaan ihmistenvälisiä tavoitteita vuorovaikutuksellisissa kontekstissa (Thompson & Harper, 2012). Näin ollen erilaisilla vastaustavoilla voidaan viestiä eri tarkoituksia ja ottaa kantaa puheeseen. Sillä, miten tiettyyn puheeseen - tässä tilanteessa rakennettuihin sukupuolikuviin - vastataan, on siis merkitystä. Kielenkäytöllä rakennetaan, uusinnetaan ja muunnetaan sosiaalista todellisuutta, jossa elämme (Jokinen, Juhila & Suoninen, 2016). Terapeutit ja ryhmäläiset osallistuvat siten puheeseen nais- ja mieskuvista, rakentamalla, toistamalla, muokkaamalla tai hylkäämällä niitä.

Hyödynnämme tutkimuksessamme vastaustapojen taustateorian Liikamaan ja Tantarimäen (2005) löytämiä terapeutin intervention rakennustapoja, eli ryhmässä käytettyjä vuorovaikutuksellisia puhetekoja. Näitä olivat itsetuntemuksen edistämispuhe, uuden näkökulman tarjontapuhe, väkivallan konkretisointipuhe ja haastamispuhe. Itsetuntemuksen edistämispuheella tarkoitetaan vuorovaikutustilannetta, jonka tarkoituksena on lisätä ryhmäläisen itsetuntemusta ja edistää hänen ajatteluprosessiaan. Tällaisessa vuorovaikutustilanteessa terapeutit suhtautuvat puheeseen neutraalisti ja esittävät aktiivisesti kysymyksiä, eivätkä ota puheeseen kantaa, jolloin ryhmäläisen on mahdollista tehdä havaintoja itsestään. Uuden näkökulman edistämispuhe viittaa vuorovaikutustilanteeseen, jossa

suhtaudutaan myös neutraalisti ryhmäläisen puheeseen, mutta tarjotaan samalla uusia tarkastelutapoja. Tällöin terapeutit antavat lisäselityksiä ja uusia määritelmiä asiakkaan tuottaman puheen osaksi, mikä johtaa siihen, että puhuja punnitsee, ottaako tarjotun selityksen vastaan. Väkivallan konkretisointipuheen tarkoituksena on tehdä ryhmäläiselle näkyväksi omia väkivaltatilanteitaan, jotta voidaan lisätä ryhmäläisen toimintavaihtoehtoja väkivaltatilanteissa. Tällainen vuorovaikutustilanne koostuu spesifeistä kysymyksistä ja syiden ja seurausten pohtimisesta. Terapeutit ovat tämänlaisessa vuorovaikutuksessa enemmän kantaaottavia, eivätkä hyväksy väkivaltaista käyttäytymistä. Haastamispuhe on vuorovaikutustilanteena kyseenalaistavampaa kuin itsetuntemuksen- tai uuden näkökulman edistämispuhe, ja kantaa ottavampaa kuin konkretisointipuhe. Terapeutit eivät siis hyväksy ryhmäläisen puhetta vaan tavallaan pysäyttävät ja kyseenalaistavat sen. Tällainen vuorovaikutus viestittää ryhmäläiselle, ettei terapeutti ole heidän kanssaan samaa mieltä, jolloin ryhmäläinen joutuu palata takaisin tuottamaansa selitykseen ja joko puolustaa sitä tai tuottaa lisäselvityksen. Puhujan on tällöin valittava, asettuuko hän haastajaa vai omaa tuottamaansa puhetta vastaan.

Huomioimme tässä tutkimuksessa terapeuttien interventioiden rakennustapojen ohella toisenlaisetkin vastaustavat. Esimerkiksi Partanen ja Wahlström (2003) ovat tutkineet terapeutista vuorovaikutusta ja miesten muodostamia uhripositioita miehille suunnatussa väkivaltaryhmässä. Heidän tutkimuksessaan terapeutit hylkäsivät ryhmäläisten puhetta konfrontoimalla tai sivuuttamalla sitä. Terapeutin käyttäessä sivuuttamista, puheenvuoro annettiin toiselle ryhmäläiselle, jolloin hylättiin kutsu osallistua luotuun keskusteluun. Lisäksi terapeutit käyttivät vastaustavoissaan paljon minimipalautetta sekä hiljaisuutta. Ensimmäisen on voitu nähdä vievän keskustelua eteenpäin tarjoamalla asiakkaalle mahdollisuuden jatkaa puhettaan, kun taas jälkimmäinen on nähty keinona välttää konfrontaatiota. Tutkimuksessa oli havaittavissa myös uuden näkökulman esittämistä. (Partanen & Wahlström, 2003.) Samankaltaisia tuloksia on saatu myös Friedlanderin ja kollegoiden (2000) tekemässä tutkimuksessa, jossa selvitettiin terapeuttien vastaustapoja syyllisyyden ilmaisuun perheterapiassa. Terapeutit muun muassa sivuuttivat ryhmäläisten puhetta keskeyttämällä sen tai ohjaamalla puheen toiselle henkilölle tai toiseen aiheeseen. Tämän lisäksi terapeutit käyttivät vastauksissaan puheen haastamista ja uuden näkökulman tuomista (Friedlander ym., 2000). Näiden vastausten lisäksi terapeuttien on huomattu käyttävän hypoteettista mitä jos -puhetta, joka on vuorovaikutukseltaan vähemmän konfrontoivaa (Partanen, Wahlström & Holma, 2006). Laajennamme tutkimuksessamme kaikki edellä mainitut terapeuttien intervention vastaustavat koskemaan terapeuttien lisäksi ryhmän osallistujien puhetta, sillä aineistomme mahdollistaa myös nais- ja miesosallistujien vastaustapojen tarkastelun. Tämä on

tutkimuksemme kannalta merkityksellistä, sillä sukupuolikuvia rakennetaan väkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa. On siten keskeistä selvittää, miten väkivallan tekijät ja kokijat jakavat tai haastavat näitä luotuja nais- ja mieskuvia.

1.5 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, minkälaisia nais- ja mieskuvia parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa rakennetaan. Nämä puheessa tuotetut nais- ja mieskuvat kytkeytyvät siihen, mitä yleensäkin ajatellaan tietystä sukupuolesta. Kielen omaksumisesta onkin lyhyt matka asenteiden omaksumiseen ja sukupuolistuneet, esimerkiksi naista halventavat asenteet, voivat muuttua niiden käyttäjässä luonnollisiksi totuuksiksi (Jokinen, 2000). Nais- ja mieskuvat voidaan siten sisäistää osaksi omia uskomuksia. Sukupuolistuneet asenteet voivat muuttua verbaalisesta väkivallasta syrjiväksi käyttäytymiseksi tai aktuaalisiksi väkivallan teoiksi (Jokinen, 2000). Tapa, jolla miehet puhuvat naisista ja intiimeistä suhteistaan, vaikuttaa heidän väkivaltaiseen käyttäytymiseensä (Ajo ym., 2015), mikä voi näyttäytyä esimerkiksi naisiin kohdistetun väkivallan ylläpitämisenä ja hyväksymisenä (Adams, Towns & Gawye, 1995). Lisäksi sukupuolikuvia ylläpitämällä toistetaan samalla sukupuolille perinteisesti annettuja rooliodotuksia, jotka voivat olla haitallisia. Väkivaltakontekstissa onkin tärkeää tarkastella kielen käyttöä.

Lisäksi tutkimme, miten ja millä tavoin näihin nais- ja mieskuviin vastataan terapeuttien ja ryhmäläisten toimesta. Lähtökohtana on ajatus, että puheessa voidaan rakentaa, ylläpitää ja rikkoa erilaisia sukupuolikuvia. On tärkeää havainnoida, kuinka haitallisiin sukupuolikuviin puututaan, jotta niitä ei omaksuta osaksi omia asenteita. Esimerkiksi perinteiset, stereotyyppiset ja seksistiset asenteet naisia ja parisuhdetta kohtaan on liitetty miesten naisiin kohdistaman väkivallan suurempaan esiintyvyyteen (Frude, 1994). Parisuhdeväkivallan on myös havaittu olevan usein yhteydessä etenkin stereotyyppisiin, joustamattomiin sekä rajoittuneisiin rooleihin (Holma, Partanen, Wahlström, Laitila & Seikkula, 2006). Haitallisia nais- ja mieskuvia onkin siten tärkeä kyseenalaistaa ja rikkoa, jotta voidaan saada aikaan muutosta ajatuksissa sekä väkivaltaisissa uskomuksissa ja näin ollen vähentää myös väkivaltaa. Sukupuolikuvien toistaminen ja ylläpitäminen tai niihin puuttumattomuus voi viestiä niiden

hyväksymisestä. On siis olennaista tutkia, miten nais- ja mieskuviin reagoidaan terapiakontekstissa, sillä se voi vaikuttaa myös terapian tuloksellisuuteen. Siten terapeuttisessa ammatissa työskentelevien, että muidenkin alojen ammattilaisten tulisi huomioida omassa puheessaan näitä tutkimuksessa esiin tulevia diskursseja ja pohtia niiden merkitystä.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Minkälaisia nais- ja mieskuvia parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa rakennetaan?
2. Miten rakennettuihin nais- ja mieskuviin vastataan ryhmäläisten ja terapeuttien toimesta?

2. MENETELMÄT

2.1 Aineisto ja tutkittavat

Aineisto on osa Turvallinen perhe -hanketta, joka on Kuopion Seudun Mielenterveysseura Hyvä Mieli ry:n vuonna 2018 aloittama projekti lähisuhdeväkivallan päättämiseksi. Hankkeen on rahoittanut Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA). Projektin tarkoituksena on tavoittaa Pohjois-Savon alueella asuvia perheitä sekä pariskuntia ja pyrkiä katkaisemaan väkivaltaa vanhempien välillä turvallisuusfokusoituneen arviointimenetelmän, moniperheryhmän ja tehostetun tuen keinoin. Hanke toteutuu yhteistyössä Pohjois-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon julkisen sektorin, väkivaltatyötä tekevien sektoreiden, kansainvälisten asiantuntijoiden sekä Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimusklinikan kanssa.

Hankkeeseen osallistuvien pariskuntien osapuolet kävivät aluksi läpi yksilöllisen haastattelun, jonka avulla kartoitettiin turvallisuutta sekä soveltuvuutta ryhmätyöskentelyyn. Yksilöhaastattelujen pohjalta arvioitiin pariskuntien väkivaltakertomusten yhteneväisyyttä sekä väkivallan tekijän kykyä ottaa vastuuta omasta käyttäytymisestään ja osoittaa aitoa

myötätuntoa (Stith ym., 2020). Mikäli osallistujat soveltuivat ryhmätyöskentelyyn, he allekirjoittivat väkivallattomuussopimuksen. Poissulkukriteerejä olivat väkivallan jatkuminen tai sen erityinen vaarallisuus. Osallistujien oli myös koettava yhteiset keskustelut mahdollisiksi ja väkivallan tekijän tuli ottaa vastuu väkivallastaan sekä olla halukas muuttamaan käyttäytymistään. Ryhmän osallistujat arvioivat väkivaltaan ja hyvinvointiin liittyviä teemoja myös erilaisten kyselylomakkeiden avulla. Lomakkeilla kerättyjä tietoja ei käytetty tässä tutkimuksessa. Tapaamiset etenivät tietyn rakenteen mukaan ja jokaiselle kerralle oli oma teemansa. Läpikäytäviä teemoja olivat muun muassa väkivallan kehämalli ja -ennaltaehkäisy, turvasuunnitelma, päihteiden yhteys väkivaltaan, toimiva parisuhde, vihanhallinta ja -ilmaisu sekä traumojen yhteys psyykkiseen terveyteen. Kertojen alussa sekä lopussa ryhmän vetäjät tapasivat naiset ja miehet erikseen omissa pienryhmissään arvioidakseen tilannekohtaisen turvallisuuden. Lisäksi yhteisten osuuksien alussa käytiin läpi mindfulness -harjoituksia.

Tämän pro gradu -tutkimuksen aineisto koostuu 12 monipariskuntaryhmän videoidusta ja litteroidusta tapaamiskerrasta. Yhden tapaamisen kesto oli noin kaksi tuntia ja mukana olivat aina molemmat terapeutit sekä vähintään jompikumpi pariskunnan osapuoli. Ryhmässä oli nais- ja miesterapeutin lisäksi kolme avo- tai avioliitossa olevaa heteropariskuntaa, joista kahdella oli lapsia. Osallistujat olivat iältään 30–50-vuotiaita ja heistä kaikki olivat työelämässä. Pariskunnista kaikki olivat hakeutuneet ryhmään miehen väkivaltaisuuden vuoksi, mutta miesten kyselylomakkeista ilmeni esimerkiksi henkisen väkivallan olleen molemminpuolista. Viitatessamme pariskunnan osapuoliin käytämme termiä kumppani, sillä se on sukupuolineutraali nimitys, eivätkä kaikki aineistomme pariskunnat ole naimisissa.

2.2 Tutkimuksen etiikka

Tutkimukseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista ja tutkittavat ovat allekirjoittaneet kirjallisen suostumuksen osallistumisesta. Heillä on ollut oikeus kieltäytyä tutkimuksesta tai keskeyttää siihen osallistuminen missä tahansa vaiheessa ilman, että se on haitannut hoitoon pääsyä. Tutkimus ei ole kieltänyt siitä kieltäytyneiden asiakkaiden avun saantia. Tutkimusaineisto säilytetään psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikalla tietosuojalain mukaisesti. Aineiston käsittely on mahdollista vain Jyväskylän yliopiston psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikan opiskelijoille ja tutkijoille, jotka tekevät tieteellistä tutkimusta

aineistosta ja joita koskee salassapitovelvollisuuslainsäädäntö. Tästä tutkimuksesta on poistettu kaikki tutkittavien tiedot, jotka johtaisivat heidän henkilöllisyytensä tunnistamiseen.

2.3 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysi on laadullinen tutkimusmenetelmä, jonka tarkoituksena on selittää ja ymmärtää ilmiöiden luonnetta. Diskurssitutkimuksessa keskeisimpänä nähdään ajatus kielestä funktionaalisenä ja sosiaalisena toimintana, jonka avulla luodaan sosiaalista todellisuutta. (Pietikäinen & Mäntynen, 2019.) Diskurssien tutkiminen pohjaa sosiaaliseen konstruktionismiin, joka toimii siten laajempaa teoreettisena viitekehyksenä tässä tutkimuksessa. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan emme voi koskaan päästä kielijärjestelmämme ulkopuolelle ja nähdä maailmaa jonkinlaisessa puhtaassa tilassa. Tämä pätee myös sukupuoleen liitettyihin ominaisuuksiin; esimerkiksi maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat ihmisen luomia konstruktioita (Burr & Vainonen, 2004). Ymmärryksen kohteena olevat asiat ovatkin tulosta ihmisten keskenään jakamista näkemyksistä (Schultheiss & Wallace, 2012) ja kielenkäytön voidaan katsoa olevan pikemminkin osa todellisuutta kuin silta sen luo (Jokinen ym., 2016).

Todellisuuden rakentumista kielellisesti voidaan tavoittaa diskurssien avulla. Nämä merkityksellistämisen käytänteet eli diskurssit, ovat dynaamisia ja monimerkityksisiä, tietystä näkökulmasta tuotettuja puhumisen tapoja (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Diskurssit kiteytyvät toiston ja variaation kautta ja ne ovat sekä kulttuurisesti jaettuun että hyväksytyyn (Kantola, 2010). Sukupuolidiskursseilla käsitämme niitä puhetapoja, jotka tuottavat ja uusintavat sukupuoliin liitettyjä ominaisuuksia ja toimintaa, sukupuolikuvia. Kieli ei kuitenkaan heijasta yksiselitteisesti ulkoista- tai sisäistä psyykkistä todellisuutta (Jokinen ym., 2016), vaan pikemmin rakentaa ja ylläpitää tuottamia kohteita. Diskurssianalyysi tutkii kielenkäyttöä sosiaalisena toimintana ja tunnustaa rakennettujen merkitysjärjestelmien kontekstisidonnaisuuden (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Tämän seurauksena esimerkiksi keskusteluissa tuotetut diskurssit ovat sidonnaisia paitsi keskustelun osapuoliin, myös historialliseen aikaan ja paikkaan.

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi aineistolähtöisen diskurssianalyysin, sillä se mahdollistaa ryhmä- ja yksilötason puheessa rakennettujen sukupuolirakenteiden ja niihin

tuotettujen vastausten tarkastelun. Lisäksi menetelmävalintaa tukee näkemys puheessa rakennettujen sukupuolikuvien yhteydestä väkivaltaan. Väkiältä nähdään sukupuolittuneena vallankäyttönä, joka liittyy yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin keskustelukäytäntöihin (Holma & Partanen, 2008). Esimerkiksi miesten perinteisten ja seksististen asenteiden on tutkittu olevan yhteydessä suurempaan naisiin kohdistettuun väkivaltaan (Frude, 1994). Sukupuolen ja vallan yhteenkietoutumista on myös aiemmin tutkittu diskurssianalyysin avulla (Kantola, 2010). Puheessa tuotetut merkitykset muodostuvat myös suhteessa toisiinsa (Jokinen ym., 2016), minkä toteutumista on mahdollista havainnoida ryhmämuotoisessa pariterapiassa käydyissä keskusteluissa. Diskurssianalyysissa tutkitaan miten itseä ja maailmaa voidaan tehdä ymmärrettäväksi muille kielenkäytön avulla (Jokinen, Juhila & Suoninen, 1999), minkä seurauksena aineistostamme paikannetut merkitykset kuvaavat terapeuttien ja ryhmään osallistuneiden ymmärrystä sukupuolesta ja sen käytännöistä.

2.4 Aineiston Analysointi

Aloitimme aineistoon tutustumisen katsomalla kaikki 12 videoitua ryhmätapaamista sekä lukemalla videoiden pohjalta tehdyt litteraatiot. Kirjoitimme ensimmäisen katselukerran jälkeen aineistosta muistiinpanoja yhteensä 17 sivua. Luimme muistiinpanot läpi ja pyrimme tarkastelemaan aineistosta esiin nousevia teemoja. Huomioimme kiinnittyi erityisesti ryhmäläisten sekä terapeuttien tuottamaan sukupuolipuheeseen. Tässä vaiheessa tutkimuskysymyksemme alkoi muotoutua ja lähdimme käymään litteroitua aineistoa uudestaan läpi. Toisella lukukerralla huomioimme tarkemmin sukupuoleen liittyvää puhetta sekä väkivallan tekijöiden, kokijoiden että terapeuttien toimesta. Lisäksi huomioimme kiinnittyi siihen, miten sukupuoliin liittyvään puheeseen vastattiin osallistujien tai terapeuttien toimesta.

Keräsimme litteroidusta aineistosta yleisesti sukupuoleen liittyviä puheotteita yhteensä 71 sivua. Luimme nämä puheotteet läpi ja poimimme sieltä ne puheenvuorot, joissa tuotettiin sukupuolikuvia tai niihin liittyviä vastauksia. Litteroidun tekstin määrä rajautui tämän myötä 17,5 sivuun, mistä poimimme tutkimuskysymystemme kannalta olennaisimmat ja aineistossa esiintyviä sukupuolikuvia selkeimmin havainnollistavat otteet. Tämän jälkeen taulukoimme puheenvuorot sukupuolikuvan sekä sitä tuottaneen henkilön sukupuolen mukaisesti käyttämällä Excel 2016 -sovellusta. Luimme otteita läpi systemaattisesti useaan kertaan ja

ryhmittelimme niitä alaluokiksi puheessa esiintyneiden yhteneväisyyksien pohjalta. Teimme luokittelua ensin itsenäisesti, jonka jälkeen keskustelimme ja vertailimme muodostuneita luokkia yhdessä. Yhteisten keskustelujen pohjalta päädyimme yksimielisyyteen sukupuolikuvien luokittelusta. Teimme huomion, että nais- ja mieskuvat kytkeytyivät paikoitellen vahvasti toisiinsa ja siten niiden tarkastelu ainoastaan erillään ei olisi mielekäästä. Näin muodostuivat kolme yläluokkaa: nais-, mies- ja toisiinsa kytkeytyt sukupuolikuvat. Alaluokkia muodostui lopulta 15 kappaletta. Pyrimme löytämään jokaiselle luokalle sen keskeisintä sisältöä kuvaavan otsikon sekä valitsemaan havainnollistavimmat esimerkkiotteet. Tarkastimme vielä esimerkkiotteissa esiintyneen puheen katsomalla kyseiset kohdat videoilta ja korjasimme otteita tarvittaessa. Lopuksi siirryimme diskurssianalyysin tulkitsevaan vaiheeseen, missä analysoimme esimerkkiotteiden puheen tutkimuskysymystemme pohjalta. Lopullisten tulosten analysointi hioutui myös pro gradu -seminaareissa tutkielman ohjaajalta ja kollegoilta saadun palautteen avulla.

3. TULOKSET

Esittelemme ensin tuloksissa aineistosta nousseet naiskuvat, jonka jälkeen siirryimme mieskuviin ja lopuksi toisiinsa kytkeytyneisiin sukupuolikuviin. Aineistossa oli havaittavissa kuusi naisista ja kuusi miehistä rakennettua sukupuolikuvaa sekä kolme toisiinsa kytkeytynyttä nais- ja mieskuvaa. Sukupuolikuviin annettuja vastauksia käsittelemme jokaisen otteen lopussa. Esimerkkiotteissa käytämme naisesta lyhennettä “N” ja miehestä lyhennettä “M”. Puhujan sukupuoleen viittaavan lyhenteen perässä oleva numero osoittaa, kuka kolmesta parista on kyseessä. Naisterapeuttiin viitataan lyhenteellä “NT” ja miesterapeuttiin puolestaan “MT”.

3.1 Naiskuvat

Naisista luotuja sukupuolikuvia, eli naiskuvia rakennettiin sekä miesten että naisten toimesta. Miehet rakensivat näitä sukupuolikuvia naisia enemmän. Naiskuvat liittyivät paljolti

ihmissuhteisiin, kielteisinä koettuihin tunteisiin sekä vuorovaikutustapoihin ja niitä rakennettiin usein miesten kautta. Ryhmäläisten rakentamia naiskuvia luotiin yhteensä kuusi: muita kannatteleva nainen, tunkeileva nainen, itkupilli, rumasti puhuva nainen, arvaamaton nainen ja nalkuttaja. Naiskuviin vastattiin erilaisin puhetavoin, tyypillisimmin kuitenkin käyttäen minimipalautetta ja sivuuttamista.

3.1.1 Muita kannatteleva nainen

Muita kannattelevan naisen diskurssia tuottivat kaikki ryhmään osallistuneet naiset. Diskurssia luonnehti laaja vastuunotto ja huolehtiminen kumppanista, perheestä ja sen tasapainosta.

Istunto 9: aika 01:35:07

*N2: No, on siis sillee, että et ensinnäkin se perheen **arjen pyörittäminen on hyvin pitkälti minun varassa** ja eikä meillä sillee oo semmosta, no ei hirveesti oo semmosta tukiverkostoo siinä nii. Ja sit vielä niinku tavallaan sen henkisen, ja sen. Mm.*

MT: Henkisen ja?

*N2: Niinku tavallaan sen, että. Hmm. Yrität semmosta, niinku, mm semmosta, sitä yrittää **pittää sitä tasapainoa siinä perheessä**, semmosta henkistä tasapainookin niinku että. Aika paljon joutuu ottamaan vastuuta siitä että niinku **M2:n semmoset ihan henkilökohtaset asiat, niinku myös niinku ihan psyykkisetkin asiat**, että no. No mitenkä nyt esimerkiks lääkkeitten uusimiset sun muut, että ne on aa hupsista heijaa, että no sinä et oo muistanu niinku [häiriön nimi]-lääkkeitä uusia, et mites me nyt tässä eletään. Ja nyt esimerkiksi että oli vii- M2:l oli viikonlopun, et sil ei ollu [häiriön nimi]-lääkkeitä ollenkaan, niin. Vaikka siitäkin oli puhuttu monta kertaa, että nyt hei pitäis soittaa ja huolehtia ja. Et sit tavallaan. Mm.*

MT: Onks se nyt niinku M2 (katsoo M2:sta) ku tota N2 puhuu tosta, nii onks se nyt semmonen, et tulee sulle sellasii itsesyytöksiä tai?

Otteessa miesterapeutti ja eräs ryhmän nainen puhuvat vastuun jakautumisesta perheessä. Nainen kuvailee olevansa vastuussa perheen arjen pyörittämisestä sekä tasapainon ylläpidosta. Kumppanista huolehtiminen näyttäytyy vastuunottona hänen henkilökohtaisista ja psyykkisistä asioista, kuten lääkehoidosta. Puheenvuorossa luodaan muita kannattelevaa naiskuvaa, jota ilmentää naisen pyrkimys taata hyvinvointi ja tasapaino koko perheelle. Vastuunotto ja huolehtiminen perheestä ovatkin perinteisten sukupuoliroolien mukaan olleet naisten tehtäviä. Siinä missä miehen vastuualue koostuu korkeintaan hänestä itsestään, on naisella huolehdittavanaan itsensä lisäksi koko perhesysteemi sekä sen sisäiset suhteet. Naisen puheesta

voidaan myös paikantaa tyytymättömyyttä tiettyjä hoivatehtäviä kohtaan: “*Vaikka siitakin oli puhuttu monta kertaa*”. Esitetyssä otteessa miesterapeutti rohkaisee N2:sta jatkamaan kertomustaan naiskuvasta toistamalla naisen puhetta, mikä voidaan myös tulkita itsetuntemuksen edistämispuheeksi. Lopussa sama terapeutti ei kuitenkaan ota kantaa rakennettuun sukupuolikuvaan, vaan sivuuttaa sen ja ohjaa keskustelun N2:n kumppanille, M2:lle.

3.1.2 Tunkeileva nainen

Miehet rakensivat tätä tunkeilevan naisen diskurssiluokkaa, missä naisen toiminta näyttäytyi miehen omaa aikaa häiritsevänä sekä miehen rajoja rikkovana tekijänä. Tästä miehen rakentamasta sukupuolikuvausta neuvoteltiin ryhmässä.

Istunto 3: aika 00:40:42

*M3: No kyllä varmasti sen suhteen että jos, mutta sitten koen että, ehkä on ennen tätä tapahtunutta ollu vähän **aggressiivisempaa pommittaminen** silloin ku mulla on niin sanotusti omassa päässäni se oma aika että sitte myös siitä on uskallettu puhua ja*

NT: Kyllä

M3: Lähtee niinku purkamaan sitä että mä niinku tarviin sitä omaa aikaa se on ehkä itsekkäästi ajateltu mutta mää koen sen tärkeänä, ja niinku, sitten ku aina sanon että se on oikeastaan ainoa asia mitä minä ihmisiltä vaadin nii on se että silloin ku minä haluan nii jättäkää mut rauhaan, se ei-, se kuulostaa paskalta näin sanottuna mutta en minä tiiä musta se on vaa vapauttavaa

NT: Miltä tää N3 kuulostaa nytten tuo ajatus

N3: Paskalta, koska (kovaäänistä naurua) siis ku, ei ku siis minuu lähinnä ärsyttää se että ku M3 puhuu vaikka pommittamisesta nii siitä saa sellasen kuvan että mie laittasin vaikka 25 viestiä illassa ja se- M3:lle pommittaminen on vaikka yks viesti viikonlopun aikana et mä oon laittanu vaikka viestin, ja sit se ei oo vastannu vaikka 8 tuntii ja sit mä oon soittanu, nii sit se on sillee mitä sä pommitat

Naisterapeutti ja M3 keskustelevat pariskunnan yhteydenpidosta ja miehen oman ajan viettoon liittyvistä toiveista. Mies tuo esiin N3:n viestinnän olleen aiemmin “*aggressiivisempaa pommittamista*”. Lisäksi hän painottaa oman ajan tärkeyttä ja siihen liittyvää päätäntävaltaa “*silloin ku minä haluan nii jättäkää mut rauhaan*”. M3 rakentaa kuvaa tunkeilevasta naisesta, joka ei kunnioita miehen oman tilan tarvetta. Naisterapeutti vastaa puheeseen alkuun minimipalautteella, muttei ota kantaa tuotettuun naiskuvaan, vaan sivuuttaa sen ohjaamalla

puheenvuoron N3:lle. Nainen ei jaa miehen tuottamaa näkemystä, vaan tyrmää ja konfrontoi tämän luoman naiskuvan vastaamalla sen kuulostavan “*paskalta*”. Lisäksi nainen kertoo ärsyyntyvänsä M3:n rakentamasta sukupuolikuvasta ja kertoo oman näkemyksensä viestittelyn luonteesta.

3.1.3 Itkupilli

Itkupillin diskurssiluokkaa rakensivat naiset itsestään. Siihen liitettiin usein kielteisiä tunteita ja itkemistä, minkä naiset kokivat yksityisasiana. Tätä luokkaa rakennettiin kuvailemalla itkun voimakkuutta ja runsautta.

Istunto 5: aika 00:52:24

NT: Joo, mites tota onks sulla sitten mi-

NI: Kun mulle tulee paha mieli (nauraa)

NT: Jooo, mites se näkyy sitte

*NI: Mä oon varmaan Suomen, no jos ois joku **itkupillikisa** nii mä varmaan voittasin sen aika hyvin*

NT: Et se tulee-

NI: Mua rupee itkettääh, ja sit mua itkettääki loppujen lopuks jo maailman köyhät lapsetki ja kaikki muu, mutta tota mun pitää saada käydä se läpi, ja mä oon semmonen et kukaan ei saa tulla sinne lähelle-

NT: Joo

NI: Mun pitää yksin käydä se läpi

Nainen on aiemmin keskustelussa kertonut oman tilan ottamisesta sitä tarvitessaan. Naisterapeutti jatkaa tätä keskustelua kysyen, mistä nainen tietää tarvitsevansa tilaa, johon hän vastaa nauraen: “*Kun mulle tulee paha mieli*”. Nainen liittää tähän kokemukseen itkemisen ja kuvailee sen runsautta kertomalla luultavasti voittavansa “*itkupillikisan*”. Puheesta tulee ilmi, että itku laajenee alkuperäisestä lähteestä muihinkin asioihin, kuten “*maailman köyhiin lapsiin*”, mikä voi olla osoitus empatian kokemisesta. Nainen myös kertoo itkun olevan sellaisia, jotka hänen täytyy saada kokea, mutta se tulee tapahtua omassa rauhassa. Puheessa rakennetaan näin kuvaa runsaasti itkevästä naisesta. Naisterapeutti vastaa tähän sukupuolikuvan rakentamiseen ensin käyttämällä itsetuntemuksen edistämispuhetta: “*Jooo,*

mites se näkyy sitte” ja *“Et se tulee-”*, minkä jälkeen hän jatkaa käyttämällä minimipalautetta. Ryhmäläiset eivät reagoi tuotettuun itkupilli- naiskuvaan.

3.1.4 Rumasti puhuva nainen

Tässä luokassa rumasti puhuvan naisen diskurssia rakensivat sekä miehet että naiset ja se nousi aineistossa esiin usealla istunnolla. Puheen kuvauksissa painottuivat muun muassa kärkeäkielisyys, ruma puhe, puheen äärimmäisyys sekä paha teksti. Puheen luonteeseen liitettiin myös voimakasta tunnetta, joka usein seurasi pitkään jatkuneesta ajatusten ilmaisemattomuudesta.

Istunto 11: aika 01:06:59

N2: Mä voisin sitte sillon ku se menee ihan äärimmäisyyksiin ni vähä siistiä suutani

M2: Mm

NT: Mm

N2: Mm

NT: Joo

N2: Ettei suoltais ihan mitä sattuu sieltä et se menee sitte jo ihan

NT: Joo o

N2: Tosi rumaks kyllä

M2: Mm m

N2: Mut se on kyllä sitte et sillon on ihan äärimmäisyyksissään ehkä

NT: Joo

*N2: Ja ehkä se että ei panttais liian pitkään niitä sinne sisälle sit- sitten, sit tulee helposti sitte siinä vaiheessa ku sanoo ni se et sieltä si **ruppee suoltamaan sitä (naurahtaa) pahinta tekstiä***

NT: Nii on

Ryhmässä puhutaan asioista, joita pariskunnat voisivat työstää yksilöinä tai keskenään. Esimerkkiotteessa puhuva naisryhmäläinen nostaa esiin oman puhetapansa, joka menee *“tosi rumaks”* ja *“aivan äärimmäisyyksiin”*. Hän kertoo huvittuneena *“suoltavansa pahinta tekstiä”* etenkin pantattuaan asioita liian pitkään sisällään. Puheessa rakennetaan sukupuolikuvaa rumasti puhuvasta naisesta, jonka puhetapa nähdään hyvin kielteisenä. Suustaan paha nainen voi näyttäytyä verbaalisesti ylivaltaisena mieheen verrattuna. Otteessa kuvattu voimakas ja hyökkääväkin puhe ei näyttäydy poikkeuksellisenä, vaan sen kerrotaan *“tulevan helposti”*.

Naisterapeutti sekä puhujan kumppani kannustavat naista jatkamaan puhettaan minimipalautteella. Naiskuvaan ei kuitenkaan oteta ryhmässä kantaa.

Istunto 12: aika 01:00:18

*M2: Ja sitten, ku se tota N2 kun se sanoo, se on aika **kärkäskielinen sitten suuttuessaan**, että minä menen sitten ihan, mulla ruppee sitten pyörimään nuo vanhat kaikki paskat pyörii mielessä*

MT: Mm

M2: Monta päivee, semmosta hulabaloota tuolla piässä

Otteen mies kuvaa kumppaniaan “*kärkäskieliseksi*”, jolloin miehellä pyörii mielessä “*kaikki paskat*”. Kärkäskielisyys voidaan ymmärtää piikitteleväksi ja kielteiseksi puheeksi. Mies luo näin kuvaa rumasti puhuvasta naisesta ja liittää tähän myös naisen voimakkaan tunnelatauksen. Naisen puhetapa näyttäytyy otteessa myös mieheen kielteisesti vaikuttavana tekijänä. Miesterapeutti vastaa puheeseen minimipalautteella, jonka myötä otteessa puhuva mies täydentää naisen ruman puhettavan aiheuttavan päähän hälyä moneksi päiväksi.

3.1.5 Arvaamaton nainen

Miehet rakensivat ryhmässä arvaamattoman naisen sukupuolikuvaan, jonka neuvotteluun yksi ryhmän naisista (N2) liittyi. Tähän sukupuolikuvaan liitettiin puheen varovaisuus, sillä väärin sanojen sanominen aiheuttaisi uhkaavan tilanteen. Naiskuvaa rakennettiin huvittuneena ja siihen liittyvä puhe herätti naurua myös muissa ryhmäläisissä.

Istunto 12: aika 01:24:46

M1: No se vaatii niin paljon enemmän, ku sun pitää pystyy sanottamaan se, et sä et sano liian jyrkästi, etkä taas liian negatiivisesti ja varsinkin liian jyrkästi, koska siitä ne ongelmat tulee, jos sä

MT: Mm

*M1: Sanot liian jyrkästi, **sul pitää olla sataprosenttisen oikeet sanat, jos sä meet naiselle sanomaan** (naureskelee), kokemuksen syvällä rintäänellä ni sit **ei hyvä heilu, jos sä valitset sanavalinnat väärin***

MT: Mut mitäs naiset tähän sanoo (voimakasta naurua)

N2: Voi sen sanoo myös toisinpäin

MT: *Mit-mitäs naiset tähän sanoo (naurahtaa)*

N2: *Et voisinko sanoa, että myös toisinpäin, sanat on valittava hyvin tarkasti*

Miesterapeutti on herättänyt keskustelua ongelmista ja ikävistä asioista puhumisesta parisuhteessa. Yksi ryhmän miehistä vastaa terapeutin puheeseen kertomalla vaikeista asioista puhumisen olevan hankalampaa. Mies jatkaa puhettaan toteamalla, ettei “hyvä heilu”, jos naiselle ilmaisee asian väärillä sanoilla. Tällä voidaan tarkoittaa miehen kokevan kielteisiä seurauksia, jopa väkivallan uhkaa naisen toimesta, varsinkin puhuessa asioista liian “negatiivisesti” tai “jyrkästi”. Mies naureskelee kertoessaan omakohtaisesta kokemuksesta: “kokemuksen syvällä rintäänellä”. Puheessaan mies rakentaa siten kuvaa arvaamattomasta naisesta, jonka reaktion voimakkuus on riippuvaista miehen sanavalinnoista ja ilmaisutavoista. Miesterapeutti reagoi ensin minimipalautteella, jonka jälkeen hän sivuuttaa luodun naiskuvan ja ohjaa puheenvuoron naisille: “Mut mitäs naiset tähän sanoo”. Eräs ryhmän naisista laajentaa naiskuvan sisällön koskemaan myös miehiä, painottaen sanojen valinnan tärkeyttä. Hän käyttää näin uuden näkökulman edistämispuhetta. Keskustelu herättää useassa ryhmän jäsenessä voimakasta naurua.

3.1.6 Nalkuttaja

Nalkuttavan naisen sukupuolikuvaava rakennettiin ryhmän miesten toimesta esineellistämällä naista vitsin muodossa. Naiskuvan rakentamisen yhteydessä esiintyi neuvottelua ja lisäksi se herätti osallistujissa huvittuneisuutta. Nalkuttavan naisen kuvaukseen liitettiin myös miesten saama hyöty nalkutuksen sietämisestä.

Istunto 12: aika 01:42:33

MT: *Mikä sua on auttanut huomioimaan toista?*

M3: *No, kyllä kai sitä sitten no täällä on saanut semmosia eväitä, että on sitten oppinut ja alkanut kuulemaan sitä toista. Ehkä oon sit sitä keskittymistä sitten pyrkii sinne toisen suuntaan laittamaan, että se ei ole enää semmosta tyhjäkäyntiä niin sanotusti, että, käyntiääntä, miksi sitä vois sanoa että. Joskus semmonen vitsin oon keksinyt, että jos ku **na-naisen niinkun se nalkutus on ku auton tyhjäkäynti, et se on vaan pakko kuulla, jos sitä tuota meinaa ajeluttaa.** Siitä ajatuksesta kun on päässyt pois*

NT: *(naurahtaa) Täällä rupes naisten ilmeet jo vähän niinku muuttumaan (M1 nauraa)*

M3: *Mutta-*
 M1: *Tää oli niit saunakeskusteluja*
 M3: *Joo, eiku se o ehkä joku Ismo Leikola on parempi henkilö kertomaan tuommosen, ei ehkä niin tosissaan otettavia asioita*
 NT: *Mm*
 .
 . *(M3 palaa keskustelun alkuun puhuen itsensä kuuntelemisesta ja avoimuudesta parisuhteessa)*
 .
 MT: *Tietysti vois miettiä, että niinkun jos itselle tulee tunne, että toinen nalkuttaa, niin tietysti voi kuunnella sitä, että mihin toi toinen on minussa tyytymätön, mistä se niinkun, minä en oo osannu toimii niin, että tuskin se on semmonen niinkun tyhjästä syntynyt ilmiö, että niinku tyhjäkäynti (naurahtaa)*
(MT, NT, M1 ja M3 nauraa)
 MT: *Sillai sanoisin, että sen rinnastus, ei oo välttämättä niinkun ihan ihan osuva minun mielestä. Siihen on varmasti joku syy*

Otteessa miesterapeutti ja yksi ryhmän miehistä keskustelevat kumppanin huomioimisesta. M3 mainitsee keskustelun yhteydessä keksineensä joskus vitsin: *“naisen nalkutus on ku auton tyhjäkäynti, et se on vaan pakko kuulla, jos sitä meinaa ajeluttaa”*. Nalkutuksella viitataan usein juuri naisen valittamiseksi kuvattuun puheeseen, jonka koetaan rasittavana ja turhana. Tässä puheenvuorossa naisen nalkutus rinnastetaan myös moottorikäyttöisen ajoneuvon tyhjäkäyntiin. Otteessa mies kuvaa, että nalkutus on suhteessa väistämätön asia, joka on vain kestettävä, jotta naisesta voi hyötyä. Ajeluttaminen voidaan nähdä kuvauksena miehen seksuaalisesta toiminnasta naista kohtaan, jossa mies on aktiivinen toimija ja nainen puolestaan toiminnan passiivinen kohde. M3 rakentaa puheessaan kuvaa naisesta nalkuttavana ja passiivisena objektina, jota miehen on kestettävä ja joka on olemassa miestä varten.

Vitsin muodossa esitetty sukupuolikuva herättää ryhmäläisissä ja terapeuteissa naurua sekä naisterapeutin mukaan muutoksia ryhmän muiden naisten ilmeissä. Naisterapeutti sivuuttaa tuotetun naiskuvan ohjaamalla puheenvuoron ryhmän naisille. Eräs ryhmän miehistä kommentoi M3:n puheen olleen *“niitä saunakeskusteluja”*, joilla voidaan stereotyyppisesti viitata miesten keskinäisiin saunahetkiin, joissa on mahdollista jakaa henkilökohtaisiakin asioita esimerkiksi omasta kumppanista. M1 käyttää näin uuden näkökulman edistämispuhetta, tarjoamalla selityksen tuotetulle puheelle. M3 jatkaa kertomalla, etteivät vitsit ole tosissaan otettavia asioita ja stand-up koomikko Ismo Leikola olisi parempi kertomaan kyseisiä vitsejä. M3 siten osittain peräännyttyä rakentamastaan naiskuvasta. Naisterapeutti vastaa tähän minimipalautteella. Miesterapeutti konfrontoi tuotettua naiskuvaa ja käyttää myös haastamispuhetta kyseenalaistamalla M3:n vitsin. Lisäksi hän käyttää uuden näkökulman

edistämispuhetta tarjoamalla selitystä miehen nalkutukseksi tulkitseman puheen syntyyn: *“voi kuunnella sitä, että mihin toi toinen on minussa tyytymätön”*. Miesterapeutti ei siis tue puheessa tuotettua naiskuvaa, vaan hylkää sen: *“ei oo välttämättä niinkun ihan ihan osuva minun mielestä”* ja pyrkii muokkaamaan tätä näkemystä. Miesterapeutin puhe herättää naurua hänessä itsessään sekä ryhmäläisissä.

3.2 Mieskuvat

Erilaisia miehiin liittyviä sukupuolikuvia, eli mieskuvia loivat aineistossamme miehet, naiset sekä miesterapeutti. Eniten näitä mieskuvia rakensivat miehet itsestään sekä miehet yleisellä tasolla kaikista miehistä. Mieskuvat liittyivät pääosin perinteisesti maskuliinisena pidettyihin ihanteisiin, kuten valtaan, sitoutumattomuuteen ja heteroseksuaalisuuteen. Lisäksi useat mieskuvat jäljentelivät perinteisiä näkemyksiä miehistä. Miehistä rakennettiin kuusi erilaista sukupuolikuvaa: soturi vai nössö, auktoriteetti, harkitsematon mies, heteromies, seikkailija ja nykyaikainen mies. Vastaustavoista oli löydettävissä erilaisia puhetapoja, joissa korostui minimipalautte, uuden näkökulman edistämispuhe, sivuuttaminen sekä nauru.

3.2.1 Soturi vai nössö

Miehet loivat tätä kaksijakoista sukupuolikuvaa kuvaamalla suhdettaan väkivaltaan itsensä sekä muiden miehien osalta. Väkivaltaa kuvattiin toisaalta osana elämää ja toisaalta väkivallattomuuteen liitettiin tyytyväisyyttä. Tämän diskurssiluokan otsikkona sanat soturi ja nössö eivät ole sanoina toisilleen vastakohtia, mutta puhuja vertailee niitä toisiinsa väkivaltaan liittyen. Soturiin liitetään väkivaltaisuus, kovuus ja vahvuus, kun taas väkivallattomuuteen viitataan nössöydellä. Väkivallan ihannointiin yhdistettiin väkivallan käyttöä urheilussa sekä tietyissä ammateissa. Väkivallattomuuteen puolestaan liitettiin tyytyväisyyden lisäksi pelkuruutta.

Istunto 1: aika 01:16:10

M3: ...Minun elämä on oikeestaan perustunu sillä tavalla väkivaltaan, vuodesta 2000 oli kamppailupelit ja siitä eespäin niinku, oon vuoteen 2016, niinku käytännössä harrastanu tappelua ja semmosta niinku fyysistä väkivaltaa, tottakai urheiluna ja urheilulajina...

(M3 kertoo syitä ryhmään hakemiselle sekä toiveita sen vaikutuksista omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseensä)

M3: Ehkä minun pitäis päästä eroon siitä so- soturin sydäimestä tai, miks sitä sanotaan että, pitäis olla vaan, niinsanotusti kova tai vahva, henkisesti tai fyysisesti, tai niinku...

MT: Mm

NT: Kiitos.

Ensimmäisellä tapaamiskerralla ryhmässä keskustellaan siitä, mitkä asiat ovat johtaneet ryhmään hakeutumiseen. Pariskuntien osapuolet jakavat omia kokemuksiaan. Otteessa mies kertoo elämänsä perustuneen väkivaltaan kamppailupelien ja urheilun muodossa. Hän kuvailee käytännössä harrastaneensa tappelua ja fyysistä väkivaltaa urheilulajeina. Puheenvuorossaan mies painottaa elämänsä pohjautuneen väkivaltaan, mutta tekee kuitenkin eroa urheilun ja väkivallan välille: *“tottakai urheiluna ja urheilulajina”*. Mies luo kuvaa siitä, että väkivalta kuuluu erottamattomasti miehen elämään. Hän kuitenkin sijoittaa väkivallan kodin ulkopuolelle tapahtuvaan urheiluharrastukseen, eikä siten vaikuta hyväksyvän väkivaltaa itsessään, vaan ainoastaan urheilumuotona.

Mies mainitsee, että hänen pitäisi päästä eroon *“soturin sydäimestä”* tai sellaisesta ajattelusta, että pitäisi olla *“kova tai vahva, henkisesti tai fyysisesti”*. Soturilla voidaan tarkoittaa henkilöä, joka käyttää taistelussa väkivaltaa. Mies puhuu omaavansa tällä hetkellä soturin sydämen, jonka hän rinnastaa vaatimukseen henkisestä tai fyysisestä voimakkuudesta. Hän luo tässä otteessa kuvaa soturillisesta miehestä, jonka on oltava kaikin puolin vahva. Puheenvuorossa välittyi siten mieheen kohdistuva vaatimus olla tietynlainen. Toisaalta hän myös kyseenalaistaa näitä odotuksia ilmaisemalla haluaan irrottautua näistä odotuksista. Miesterapeutti vastaa minimipalautteella ja naisterapeutti kiittää M3:sta hänen kertomastaan. Terapeutit eivät ota vastauksessaan kantaa puheenvuoron sisältöihin, eivätkä ryhmäläisetkään reagoi miehen puheeseen.

Istunto 4: aika 01:10:22

M3: *Ja sitten jos, niinku mietin elämää nii en oo ikinä lyönyt ihmistä nyrkillä jotain niinku niin sanotusti siviiliä, mua on yritetty puukottaa kaks kertaa ja sitten semmonen porukka kävi kerran ja mä oon äärimmäisen tyytyväinen, että mä oon niistä tilanteista selvinny ilman väkivaltaa niinku omalta puoleltani ja se, niinku mä oon sitä miettiny, että onko se ollu pelkuruutta, että vaikka tuolla niinku kamppailuporukoissa yleensä saunailloissa keskustellaan, mitä kenellekin on käyny ja minkälaisiin tilanteisiin on ajautunu ja siellä on sitten no vartijaa ja poliisia ja täm-tämmöstä niinku, et oikeesti on väkivaltaisissa tilanteissa ja joutuu käyttämään sitä, ni mä sitten oon sanonu että **oonko mä ihan nössö***

NT: *Mm*

Neljännellä tapaamiskerralla parit keskustelevat väkivaltaa synnyttävistä ja ylläpitävistä rakenteista. Otteessa mies kertoo, ettei ole koskaan lyönyt siviiliä, vaikka häneen on kohdistettu väkivaltaa. Hän kuvailee olevansa todella tyytyväinen siihen, että on pitäytynyt väkivallasta, eikä ole puolustautunut sillä. Miehen sanojen mukaan kamppailuporukan saunailloissa muun muassa poliisin ja vartijan ammateissa työskentelevät keskustelevat tilanteista, joissa ovat joutuneet käyttämään väkivaltaa. Hän kertoo miettineensä, onko väkivallattomuus puolustautumistilanteessa pelkuruutta: *“oonko mä ihan nössö”*. Puheenvuorossa tulee ilmi, ettei mies ajattele väkivallan olevan ratkaisu edes silloin, kun häntä kohtaan käyttäytyään väkivaltaisesti. Lisäksi hän kertoo olevansa *“äärimmäisen tyytyväinen”* omaan käytökseensä. Mies on siis selvinnyt näistä hänen turvallisuuttansa ja koskemattomuuttansa uhkaavista tilanteista puolustautumalla väkivallattomin keinoin, mutta kuvaa kuitenkin poliisien ja vartijoiden kohdalla väkivallan olleen ainoa vaihtoehto. Tässä otteessa mies rakentaa kuvaa väkivallattomuuteen tyytyväisestä miehestä, joka väkivallasta pidättäytyessään on kuitenkin nössö. Hän tuottaa puheessaan näin ambivalenssia väkivaltaan suhtautumisessaan. Naisterapeutti vastaa miehen puheeseen minimipalautteella *“mm”*, eivätkä ryhmäläiset reagoi mitenkään.

3.2.2 Auktoriteetti

Tätä sukupuolikuvaa rakensivat miehet itsestään, muiden ryhmän miesten täydentäessä puhetta. Auktoriteettiseen mieskuvaan liittyvää valta-asemaa luonnehti erityisesti kuvaukset alfauroksesta tai talon isännästä. Näistä kuvauksista myös neuvoteltiin ryhmässä miesten toimesta.

MI: ...Mullakii oli tapana silleen että et, mä lähden vaikka kavereiden kanssa, no vaikka nyt sitte ryyppäämään, tai tai, sillon se oli semmosta niinii tota, ehä mä en halunnu, tai jotenkin oli semmonen kynnyks että kun mä nyt lähen niin, sillä ei oo NI:lle nyt mitään väliä että mit- missä mä olen ja mitä mä teen, mä sitte jossain vaiheessa kuitenkin saavun kotiin, ja sit me oltiin vaikka sovittu, joko suullisesti tai tai sitten, vaan tiesin että jossain vaiheessa iltaa ois hyvä ilmottaa että, että nyt oon täällä ja lähen seuraavaks sitte tulemaan vaikka kotiin tai jotain muuta, nii ei ollu semmost käytäntöä ollenkaan niinku mä ajattelin et ei mun tarvii, **mä oon isäntä talossa minä päätän mitä minä teen ja ei mun ei mun tarvii niinku vaimolle kertoa** että tai tehdä mitään selontekoo tai raamattuu lähtee kirjottamaan tai kirjett tai kirjettä tai mitä mä oon tekemässä, mä ajattelin vaa että mä teen ja meen ja sitte mä tuun kotiin ku mä tuun kotiin, niin tos on vähän ta- vähän semmonen, tuli tuli

MT: Muistutti sinua-

MI: Muistutti minua semmonen flashbäkki että aa aijaa niin että tommosta on joskus ollu että, että tavallaan että, että tostahan vois, ite ainaki pääsin, suht helposti siitä eroon en en tiä nykyhetkeä mutta mun mielestä itestä tuntuu vaan että oltais siitä et herkemmin ilmoitan koska se on, ilmottaminen helppoo ku on, on nää viestinnät paljon paremmassa kunnossa ku 80-luvun alun puolvälissä mistä me puhutaan tai lopusta mistä puhutaan-

MT: Sit voidaan NI:ltä kysyä et onks hänellä samanlainen kokemus
(MI, MT ja N2 nauraa)

Yksi ryhmän miehistä puhuu nuoruudestaan, jolloin viestintäteknologia oli kehittymätöntä. Hänellä oli tuolloin tapana lähteä kavereidensa kanssa "ryyppäämään" ja tulla kotiin jossain vaiheessa. Mies kertoo ensin, että he olivat kumppaninsa kanssa sopineet miehen kotiintuloajasta ja illan suunnitelmien ilmoittamisesta. Tämän jälkeen hän kuitenkin toteaa, ettei kyseistä käytäntöä ollut. Puheenvuorossa rakennetaan kuvaa miehestä auktoriteettina, jolla on valta päättää yhteydenpidosta ja joka tekee mitä itse haluaa, kertomatta vaimolleen: "mä oon isäntä talossa minä päätän mitä minä teen". Isäntä -sanana voi liittää kotitalouden hierarkiaan, jossa mies on perheen pää. Tähän rooliin liitetään usein saumattomasti päätösvalta perheen asioissa ja pariskunnan keskinäisessä suhteessa. Mies tuo tämän puheessaan esiin: "ei mun tarvii niinku vaimolle kertoa", jolloin hän päättää tiedon jakamisesta parisuhteessa. Hän korostaa menoistaan kertomisen vaivalloisuutta vertaamalla vaimolle ilmoittamista selonteon tekemiseen sekä raamatun ja kirjeen kirjoittamiseen. Ryhmän miesterapeutti käyttää puheessaan itsetuntemuksen edistämispuhetta, pyytämällä täydentämään puhujan kertomusta: "Muistutti sinua-", samalla sivuuttaen rakennetun mieskuvan. Ryhmäläinen jatkaa puhettaan ilmoittamisen haasteellisuudesta kertomalla "päässeensä siitä suht helposti eroon". Mies kuvaa muutoksen toiminnassaan johtuvan teknologian parantumisesta, eikä aiemmin luotua sukupuolikuvaa tuoda enää esiin. Otteen lopussakaan miesterapeutti ei suoraan ota kantaa

luotuun mieskuvaan, vaan hän sivuuttaa sen ohjaamalla puheen N1:lle. Miesterapeutin puheenvuoro herättää ryhmäläisissä naurua.

Istunto 8: aika 01:44:19

M3: Itsepäisestä luonteesta varmaan, tai itsestään, että sitten hel- niinkun kai se on semmonen joku oman reviiirin ylläpitoa tai jotakin, että mä nyt haluan tässä kapinoida

*M1: **Minä olen se alfauros, minä teen kaikki päätökset***

M3: Niin

MT: Oliko se tota niin tuommosta

(M3 ja M1 nauraa)

M3: Ei ei varmaan ehkä ihan, siis varmaan sitä, että niinku haluaa ne omat toimintamallit ehkä pitää niistä vähän kiinni ja sillä tavalla ja sitten niitä perustelee itselleen sillä tai niinku toiselle...

Otetta ennen miesterapeutti on kysynyt ryhmäläisiltä, mistä voisi johtua, että parisuhteen parantaminen voidaan kokea vaativana. Yksi ryhmän miehistä kertoo sen mahdollisesti johtuvan itsepäisestä luonteesta, oman reviiirin ylläpidosta tai halusta kapinoida. Eräs toinen ryhmän miehistä käyttää uuden näkökulman edistämispuhetta tarjoten edelliseen puheenvuoroon uuden näkemyksen: *“Minä olen se alfauros, minä teen kaikki päätökset”*. Näin tehdessään M1 liittyy alfaurokseen edellä mainittuja tekijöitä, kuten itsepäisyys, kapinointi ja reviiirin ylläpito. Alfauros -sana viittaa sosiaalisen hierarkian huipulla olevaan mieheen, joka johtajan asemassaan nauttii ihailusta. Puheessa rakennetaan siten sukupuolikuva auktoriteetin asemassa olevasta miehestä, jolla on valta tehdä päätöksiä sekä varjella omaa elinpiiriään. M3 vastaa tarjottuun näkemykseen ensin vastaamalla *“niin”*, mutta kuitenkin kiistää tämän miesterapeutin tarkentavan kysymyksen jälkeen. Miesterapeutin kysymys voidaan tulkita itsetuntemuksen edistämispuheeksi. Puhe herättää M3:ssa ja M1:ssa voimakasta naurua. Otteessa puhuvat kaksi ryhmän miestä jakavat tämän sukupuolikuvaan osittaisessa yhteisymmärryksessä kuvaamalla halua toimia omalla, itse määräämällä tavallaan.

3.2.3 Harkitsematon mies

Harkitsematon miehen diskurssiin liittyy toimiminen ennen ajattelua. Tämän luokan otteissa miehet kuvaavat pohtivansa tekemisensä järkevyyttä vasta jälkikäteen. Mieskuvaa

luonnehtii uhkarohkeus ja jopa vaarallisten asioiden tekeminen. Tämä mieskuva nousi esiin toistuvasti miesten puheessa, usein heidän kertoessaan itsestään.

Istunto 4: aika 01:04:44

*M1: Mut mulla ainakin niinku itellä tulee se, että ensin tekee niinku **reikäpäänä** ku on tottunu kaiken muunkin tekemään sillei että ensin tehään ja sitten vasta mietitään. Niin niin sitten kun sä teet ensin siinä tilanteessa sen, että ensin sä teet sitten sä tajuut, että eei hemmetti, nyt mentiin muuten **perse eellä puuhun** ja sit tulee se häpeän tunne, että ei taas näin, ei hitto ei mitenkä tässä nyt näin*

NT: Et se odottaa siellä sitten

Ennen esimerkkiotetta ryhmässä on puhuttu häpeän tunteesta sekä siitä, miten se ilmenee. Mies kertoo tekevänsä ensin “reikäpäänä” ja ajattelevansa vasta jälkeenpäin. Reikäpää voi sanana viitata uhkarohkeaan henkilöön, joka toimii sen kummemmin ajattelematta. Mies kuvailee tuntevansa häpeää ymmärtäessään menneensä “perse eellä puuhun”. Tämä sanonta voi viitata tekemisen epäonnistumiseen tai nurinkurisuuteen, toiminnan tapahtuessa ennen ajattelua. Otteessa mies kuvaa tottuneensa tekemään kaiken siten, että ajattelee vasta toiminnan jälkeen. Harkitsemattoman miehen diskurssi nousee otteessa esiin tekoihin liittyvän ajattelemattomuuden kuvailusta sekä käytetyistä sanavalinnoista. Naisterapeutti ei reagoi puheessaan harkitsemattomaan mieskuvaan, vaan viittaa mieskuvan sisältämän toiminnan seurauksiin validoimalla häpeän tunteen ilmenemisen. Siten naisterapeutti sivuuttaa rakennetun mieskuvan.

Istunto 9: aika 01:09:16

*M3: ...Sanotaan, että on **kantapäät on ollu kovilla**, että mä oon se tyyppi, joka on sinne **sähköpaimeneen kusee** ja sit miettii että oliko se nyt järkevää, mut tulipahan nyt ainakin testattuu.*

(M3, MT ja M1 nauraa)

M1: Nii-hi-hii.

Ryhmäläisten keskustellessa lapsuudesta ja saamastaan kasvatuksesta, mies kertoo olevansa sellainen, joka toimii ensin ja miettii sen jälkeen asian järkevyyttä. “Kantapäät on ollu kovilla” ilmentää toiminnan kokemuksellista luonnetta, jossa mies oppii yrityksen ja erehdyksen kautta mahdollisesti ikäviäkin tilanteita kaihtamatta. Hän kuvaa itseään sellaiseksi ihmiseksi, joka tekee vaarallisia asioita, mutta suhtautuu niihin kuitenkin huolettomasti: “tulipahan nyt

testattuu”. Tässäkin otteessa mies luo sukupuolikuva harkitsemattomasta miehestä, joka ei ajattele seurauksia ennen tekojaan. Miehen puheenvuoro herättää miesterapeutissa sekä osassa ryhmän miehistä voimakasta naurua sekä M1:n kannustusta minimipalautteen muodossa.

3.2.5 Heteromies

Tätä sukupuolikuva kuvastaa miesten puhe heteromiehestä ja siitä, millä tavalla heteroseksuaalisten miesten on soveliasta koskea toisia miehiä. Heteromiehen diskurssia rakensivat sekä miesterapeutti että yksi ryhmän miehistä. Otteissa kuvattiin heteromiehen voivan luistaa kosketukseen liittyvistä periaatteistaan urheilun parissa.

Istunto 7: aika 00:11:30

*MT: ...Meidän keho on niinku tosi semmonen mielenkiintoinen mun mielestä että, ja paljonhan meillä on niinku semmosia sääntöjä, liittyen siihen että millä tavalla on niinku sopivaa kosketella esimerkiksi sillä et ootko, **onko noin niinku heteroseksuaalisten miesten sopivaa kosketella toisiaan**, esimerkiksi halata toisiaan, tai jotenki niinku, taputella toisiaan ainakaa selvin päin*

NT: Nii

(MT nauraa)

NT: Mä aattelen-

MT: Mutta eh jalkapallopelissä, siinähan on siinähan se niinku, on se, voidaan halata toisia ja-

MI: Ihan mitä vaa

MT: Voidaan läpsytellä takapuolelle, niinku toisia (nauraa)

Seitsemännellä tapaamisella ryhmässä käydään keskustelua kehollisuudesta ja siitä, minkälainen kosketus koetaan sopivana. Miesterapeutti pohtii puheenvuorossaan kosketukseen liittyviä sääntöjä sukupuolen ja seksuaalisuuden näkökulmasta: “*onko noin niinku heteroseksuaalisten miesten sopivaa kosketella toisiaan*”. Hän nostaa myös esiin alkoholin yhteyden kosketuksen sallittavuuteen: “*ainakaa selvin päin*”, minkä jälkeen hän nauraa. Lisäksi miesterapeutti mainitsee jalkapallopelin olevan poikkeus, sillä hän kuvaa heteromiesten voivan kosketella toisiaan siellä eri tavoin. Miesterapeutin puheessa toistuu perinteisen heteromiehen diskurssi, joka määrittää kosketuksen sopivuutta seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Keskustelu herättää miesterapeutissa itsessään paljon

naurureaktioita. Naisterapeutti vastaa ensin puheeseen minimipalautteella ja toisessa kohtaa yrittää tuoda omaa näkemystään esiin, mikä kuitenkin keskeytyy miesterapeutin jatkaessa omaa puhettaan. Myös M1 reagoi puheeseen kosketuksen sopivuudesta jalkapallopelein kontekstissa: *“Ihan mitä vaa”*, joka voidaan tulkita hyväksyväksi toteamukseksi.

Istunto 7: aika 00:21:58

*M3: Nii ihan sama, vaikka painii miehen kanssa nii, kyllä siinä, niinku, perus semmonen, **jurottaja heteromies joutuu aika monesta periaatteestaan luistamaan jos meinaa-***

MT: Mm (nyökkää)

M3: Tosissaan painia että, ee niinku, sillee niinku jos ajattelee että on katsojana siinä painissa tai sitte ite siellä painimassa nii kyllä aika moni asia varmasti unohtuu, tai jää näkemättä siltä painijalta mitä sitten toinen kattoo että oho olipa, tuommonen asento tuossa, nuin läheltä tarttu kiinni perseestä

MT: Mm, nii

NT: Mm

M3: Nakkas vaa toisen mut eei sitä ei sitä ajattele sillee

NT: Mm

MT: Nii eli e- tosta tulee mieleen et miten paljon semmosia oletuksia liittyy siihen koskettamiseen just että, just siihen, et millä tavalla kukakin saa kosketella niinku, toista, riippuen niinku siitä sukupuolesta tai, asemasta tai, monista muista niinku semmosista tekijöistä on varmaan paljon semmosia, sääntöjä, että semmosia niinku kirjottamattomii juttuja

Yksi ryhmän miehistä jakaa käsityksiään ja omia kokemuksiaan heteroseksuaalisuuden ja urheilun risteämisestä. Mikäli haluaa ottaa painin vakavissaan, joutuu hänen mukaansa *“perus semmonen, jurottaja heteromies”* luopumaan periaatteistaan. Mies mainitsee, että kontaktiurheillessa kosketuksen seksuaalinen ulottuvuus unohtuu, kun taas katsojan näkökulmasta tilanne on eri: *“oho olipa, tummonen asento tuossa, nuin läheltä tarttu kiinni perseestä”*. Tässäkin otteessa luodaan perinteistä heteromiehen kuvaa, johon sisältyy periaatteita siitä, miten muita miehiä kosketetaan. Heteromiesten välinen kosketus nähdään yleisesti ottaen sopimattomana, mutta urheilun parissa tämä sääntö näyttäytyy kuitenkin vähemmän ehdottomana. Molemmat terapeutit osallistuvat keskusteluun minimipalautteella, joka voidaan tulkita rohkaisevan puhujaa jatkamaan puheenvuoroaan. Lisäksi miesterapeutti sanoittaa ryhmäläisen näkemyksen uudelleen tekemällä siitä laajemman tulkinnan sekä toteaa miesten väliseen kosketukseen liittyvän *“kirjottamattomii juttuja”*.

3.2.2 Seikkailija

Seikkailijan diskurssiluokkaa kuvaa vapautta kaipaava mies, joka haikailee lähtevänsä seikkailulle siitä ilmoittamatta. Seikkailua luonnehtii sitoutumattomuus ja vapauden ihannointi. Mieskuvaa luotiin ryhmässä useaan kertaan etenkin yhden miehen (M3) puheessa.

Istunto 8: aika 01:31:24

M3: Niin eiköhän sitä vielä seikkailuillekin pääse elämässä

N3: Niin

NT: Toisenslaisille seikkailuille

*M3: Voi vaan sanoa, että **nyytti olalle ja nyt mä lähden**, tulen viikon kuluttua, laitan kirjeen*

NT: Mm, et jää nyt ovi vähän raolleen

(NT, N3 ja M3 nauraa)

M3: Et ehkä, ehkä se on just

NT: Niin

*M3: Vähän sitä, että sitten on niinku tavallaan **haluais sitä seikkailua**, mitä kun ei ole tavallaan koskaan tarvinnu, ilmottaa tai kertoo kenellekään, et on voinu*

NT: Mm

*M3: Niinku olla tavallaan **tuulen vietävänä** niin*

NT: Mm

M3: Sitten ei enää voi

NT: Mm

M3: Tai voi, mutta että pitää ilmottaa siitä

Kahdeksannella tapaamiskerralla yksi keskusteluun nousseista aiheista koski parisuhteeseen sitoutumista ja aikaa ennen parisuhdetta. Mies kuvaa haluaan laittaa “nyytin olalle”, olla “tuulen vietävänä” sekä seikkailla silloin kun haluaa. Puheessa parisuhteesta muodostetaan seikkailua rajoittava tekijä miehen kertoessa: “Sitten ei enää voi”. Toisaalta mies toteaa seikkailun olevan mahdollista, mikäli siitä ilmoittaa. Otteessa luodaan kuvaa seikkailevasta, vapaasta ja sitoutumattomasta miehestä, jonka vapautta parisuhde rajoittaa. Autonomia näyttäytyy miehen elämässä merkityksellisenä asiana, jonka hän haluaa säilyttää. Terapeutti ehdottaa seikkailun olevan mahdollista parisuhteesta huolimatta, mutta samaan aikaan jakaa miehen käsityksen seikkailemisen luonteen muuttumisesta, tämän päästessä “toisenslaisille seikkailuille”. Näin tehdessään terapeutin voidaan tulkita käyttävän uuden näkökulman edistämispuhetta. Naisterapeutti ja miehen kumppani reagoivat puheeseen lisäksi

minimipalautteella. Vastauksissa ei oteta konkreettisesti kantaa keskustelussa syntyvään vapaaseen ja autonomiseen seikkailija -mieskuvaan.

3.2.6 Nykyaikainen mies

Nykyaikaisen miehen kuvaa rakensi yksi ryhmän naisista (N2) kertoessaan oppimastaan miehen mallista. Mieskuvaa liittyi rakentamaan myös mies- ja naisterapeutti. Tätä sukupuolikuvaa kuvastaa tasa-arvoisesti toimiva ja perinteisen miehen mallista poikkeava, lempeä mies.

Istunto 9: aika 01:48:24

*N2: Mut meillä oli sillee sellanen tavallaan, et kun minun isä on ollu, vaikka on syntyny 30-luvulla, ja mun isä on aika, ovat aika niinku iäkkäitä niin tota meillä **isä aina teki kotitöitä** ja oli niinku semmonen, ehkä oli **jopa lempeempi kasvattaja vielä kuin äiti**. Ja, ja semmonen, hyvin vastakkainen kyllä mun mielestä mitä niinku M2. Minulle oli sitte vähän semmonen kulttuurishokki siinä kun, ei en, et niinku minä olin tottunu sellaseen tasa-arvoisempaan juttuun kun mitä sitten mejän parisuhteessa sitte olikaan.*

MT: Nii, ja varmaan on niin et on aina ollu monenlaisia miehiä-

N2: On, nii.

MT: Erilaisia, ei, en sitä tarkota mutta, tai vaan että varmaan se semmonen rooli on hyvin helposti tarjolla...

N2: Nii kyl mä ymmärsin mitä sä tarkotit, mut tarkotin sitä että...

MT: ...Nii ei tarkota että miehet olis kaikki semmosia tai ikinä ollu (nauraa)

N2: Nii, tai tavallaan, se, niinku se ero oli siihen, että mikä on se mun mies, miehen malli tai sellanen on ollu.

NT: Ja yhteiskunta on muuttunu.

N2: On. On.

*NT: Että, että sillee varmaan **harvinaisempi miehen malli**.*

N2: On, on siihen nähden.

NT: Joo, kyllä.

MT: Nii ja kyllähän se nykyään on sillee että, että miehet, jotka tuolla työntelee lastenvaunuja ja rattaita on niinku ihailtuja miehiä. Se on muuttunu nyt.

Ennen otetta miesterapeutti on herättänyt keskustelua siitä, minkälaisia miehen ja naisen malleja ja niihin liittyviä rooleja he ovat omaksuneet. Yksi naisista kertoo hänen isänsä tehneen aina kotitöitä ja olleen “*jopa lempeempi kasvattaja*” verrattuna äitiin. Kuvaus tuottaa käsityksen perinteisen miehen kasvatustyylin poikkeavuudesta. Nainen mainitsee kokeneensa

“*kulttuurishokin*” huomattessaan, ettei hänen kumppaninsa vastannut oppimaansa miehen mallia tasa-arvoisesta miehestä. Puheessa rakennetaan nykyaikaista mieskuvaa, jota kuvastaa kotitöiden tekeminen sekä lämmin ja ystävällinen kasvatustyyli. Miesterapeutti vastaa rakennettuun mieskuvaan uuden näkökulman edistämispuheella kertoen, että aina on ollut kovin erilaisia miehiä, mutta tietty miesrooli on ollut muita helpommin tarjolla. Miesterapeutin puheessa on lisäksi havaittavissa huvittuneisuutta. Myös naisterapeutti liittyy puheeseen uuden näkökulman edistämispuheella mainitsemalla yhteiskunnan muuttuneen ja yhtyy samalla rakentamaan nykyaikaista mieskuvaa: “*sillee varmaan harvinaisempi miehen malli*”. Nykyaikaisen miehen kuvausta täydentää miesterapeutin toteamus: “*miehet, jotka tuolla työntelee lastenvaunuja ja rattaita on niinku ihailtuja miehiä*”. Puheessa mieskuvaan liitetään siis harvinaisuutta sekä ihailtavuutta, jotka molemmat osittain toiseuttavat nykyaikaisen- ja legitimoivat perinteisen miehen kuvaa, mutta samalla tekevät nykyaikaisesta mieskuvasta halutun.

3.3 Toisiinsa kytkeytyneet nais- ja mieskuvat

Aineisto mahdollisti toisiinsa kytkeytyneiden nais- ja mieskuvien tarkastelun, sillä ryhmässä käytiin vuoropuhelua ja neuvottelua sekä miehiin että naisiin liittyvistä sukupuolikuista. Näitä otteita ei voitu erottaa kuuluvaksi vain mies- tai naiskuviin, sillä niitä rakennettiin samanaikaisesti ja toisiinsa verraten. Omaa toimintaa selitettiin esimerkiksi usein kumppanin sukupuolella. Sekä miehet että naiset tuottivat toisiinsa kytkeytyneitä sukupuolikuivia, naisten kuitenkin rakentaessa näitä enemmän. Aineistosta löydettiin kolme toisiinsa kytkeytyntä nais- ja mieskuvaa: stereotyyppiset alkoholin käyttäjät, muista huolehtiva nainen ja itsestään huolehtiva mies sekä paikalleen jäävä nainen ja pois lähtevä mies. Tässä luokassa yleisimmin käytettyjä vastaustapoja olivat minimipalaute ja sivuuttaminen.

3.3.1 Stereotyyppiset alkoholin käyttäjät

Aineistossa rakennettiin stereotyyppisiä sukupuolikuvia alkoholijuomien käytöstä. Lisäksi tiettyyn alkoholijuomaan liitettiin myös erilaisia sukupuoliin liittyviä sanoja. Tätä nais- ja mieskuvaa rakensi yksi ryhmän miehistä (M3).

Istunto 6: aika 00:50:58

*M3: Se on jotenkin semmonen varmaan ehkä oletus, että **äijil on aina olutta ja tytöille siideriä***

MT: (katsoo N3:sta) Mitäs sä tosta aattelet?

N3: Että ei se ihan oo sillei, koska sä käytät sitä yksin myös sitä alkoholiä jonkun verran tai nykyään vähemmän, mut kuitenkin, et ku meidänkin suhteen aikana on ollu sillei, että et se ei oo pelkästään se, et jos meille tulee vieraita ja näin

Yksi ryhmän miehistä ja miesterapeutti keskustelevat Suomen alkoholikulttuurista. Mies mainitsee, että on oletus, että miehet juovat olutta ja naiset siideriä. Mies tekee näin puheessaan stereotyyppisen oletuksen alkoholin käytöstä, minkä mukaan miehillä on “*aina olutta*”. Siten mies ja olut sekä nainen ja siideri nähdään erottamattomina toisistaan, rajaten näin muilta sukupuolilta mahdollisuuden käyttää kyseisiä alkoholijuomia. Hän käyttää puheessaan myös sanoja “*äijä*” ja “*tyttö*”, joista ensimmäinen voi korostaa ihailtua ja maskuliinista miehen mallia. Jälkimmäinen puolestaan kuvaa nuorta naishenkilöä, jonka rinnastaminen äijä-sanaan voi kuvastaa näiden sanojen valtasuhteita. Otteessa rakennetaan ja toistetaan toisiinsa kytkeytyneitä sukupuolikuvia olutta juovasta äijästä ja siideriä käyttävästä työstä. Miesterapeutti ei suoraan reagoi rakennettuihin sukupuolikuviin, vaan sivuuttaa sen ohjaten kysymyksen M3:n kumppanille. N3 vastaa viittaamalla aiempaan keskustelunaiheeseen, jossa hänen kumppaninsa puhui tilanteista, joissa käyttää alkoholia. N3 siten sivuuttaa luodut sukupuolikuvat, eikä ota niihin kantaa.

3.3.2 Muista huolehtiva nainen ja itsestään huolehtiva mies

Ryhmässä rakennettiin sekä toistettiin naisten ja miesten toimesta useasti muista huolehtivan naisen ja itsestään huolehtivan miehen sukupuolikuvia. Tutkimuksessamme aiemmin esitetty

muista kannattelevan naisen diskurssi vastaa tämän luokan diskurssia muista huolehtivasta naisesta. Aiemmasta kuitenkin poiketen, naiskuva rakennetaan tässä rinnakkain mieskuvan kanssa ja sukupuolten välille luodaan selkeitä eroja.

Istunto 9: aika 00:39:53

*NI: ...**Tytöt on semmosia, vähän niinku minä, ne kantaa, maailman murheet niskoillansa-***

MT: Joo

NI: Mikä ei aina oo kauheen hyvä mutta. Pojat, pojat porskuttaa niinku isänsä.

(M1 naurahtaa)

NI: Ne ei ihan oo samanlaisia.

.

(Parin keskustelua porskutuksesta)

.

*NI: **No ne ei oo samanlaisia ku tytöt. Että ne miettii, että kenen, miten kenelläkin menee niinku minäkin, että kuka millonki on missäkin ja kenellä menee mitenkin vaan siis. Pojat lähinnä huolehtii, et on puhtaat kalsarit ja eteenpäin päästään ja jos ei tilillä oo rahaa, ni äitille voi aina laittaa viestiä.***

MT: Joo.

NI: Ni ne ei ehkä sillä lailla, kato...

M1: Mm

NI: ... samalla lailla maailmaa.

M1: Mm, ei.

Ryhmäläiset puhuvat ylisukupolvisuudesta ja yksi pareista kertoo omista lapsistaan. Otteen nainen kertoo pariskunnan tyttärien olevan samanlaisia kuin hän itse ja kantavan “*maailman murheet niskoillansa*”. Tytöt myös miettivät äidin tavoin muiden kuulumisia ja menemisiä. Otteessa puhuva vanhempi, tässä tapauksessa äiti luo käsitystä siten myös lastensa sukupuolista. Toisista huolehtiminen voidaan perinteisesti nähdä naisten tehtävänä, mikä voi usein tapahtua omien tarpeiden kustannuksella. Otteessa toistetaan tällaista muista huolehtivan naisen sukupuolikuva. Lisäksi muista huolehtiminen ulottuu naisen puheessa perhesysteemin ulkopuolelle, koko ympäröivään maailmaan, mikä korostaa tässä luotua naiskuva. N1 mainitsee, ettei murheiden kantaminen ole aina “*kauheen hyvä*”, liittäen siihen näin jotain kielteistä. Naisten huolehtiminen muista näyttäytyy otteessa ylisukupolvisena toimintana äidin ja tyttärien välillä.

Nainen kertoo poikien “*porskuttavan niinku isänsä*”, mikä voi viitata jatkuvaan eteenpäin menemiseen. Poikien huolehdittaviksi asioiksi hän nostaa kalsareiden puhtauden sekä rahatilanteen, jotka molemmat liittyvät itsestä huolehtimiseen. Miesten ensisijaisena ja yhteiskunnallisesti hyväksyttynä tehtävänä on perinteisesti nähty oman edun tavoittelu. Tämä

itsestä huolehtivan miehen sukupuolikuva nojaa altruistiseen naiskuvaan, sillä naisten huolenpidon voidaan nähdä mahdollistavan miesten keskittyminen itseensä: *“jos ei tilillä oo rahaa, ni äidille voi aina laittaa viestiä”*. Vaikka vanhempien tehtävä on huolehtia lapsistaan, osoitetaan tässä otteessa pääasiallinen vastuu naiselle eikä miehelle tai molemmille. Keskustelussa tuodaan useamman kerran esiin sukupuolten välinen erilaisuus: *“Ne ei ihan oo samanlaisia”* ja todetaan tämän vaikuttavan esimerkiksi siihen, miten katsotaan maailmaa. Nais- ja mieskuvia rakennetaan otteessa vuorotellen ja vastakkaisina toisiinsa nähden. Miesterapeutti ja M1 vastaavat puheeseen minimipalautteella ja poikiin liittyvä puhe herättää M1:ssä myös huvittuneisuutta. Lisäksi viimeisessä puheenvuorossa M1 toteaa minimipalautteen avulla hyväksyvänsä naisen kertoman näkemyksen heidän lastensa sukupuolten erilaisuudesta.

3.3.3 Paikalleen jäävä nainen ja poislähtevä mies

Tämä sukupuolikuva toistui otteessa jokaisen parin kohdalla, sillä kaikki miehet kuvattiin olevan fyysisesti pois lähtevä osapuoli. Kaava toistui myös parien vanhempien keskuudessa ja näyttäytyi siten ylisukupolvisena toimintana.

Istunto 5: aika 00:51:38

NI: Sä osaat nykysin sanottaa tosi hyvin ittees ja sit niinkun, sanoa hmmm, no en sano sitä sanaa nyt ottaa päähän niin paljon näitisti sanottuna-

NT: Nii et vähän nyt suodatettu

*NI: Että mä lähen nyt niinkun, joo aika paljonki (nauraa), nii nii tota et mä lähen nyt, niinku koiran kaa ulos, ja **hän oikeesti lenkkeilee sen koiran kanssa saattaa kolme tuntia olla, jossai metässä mikä on tosi hyvä, mä haluisin et mä osaisin tehdä sen saman mut mähän oon siis nainen ja, mä tarviin suklaata ja sängyn (nauraa)***

NT: Nii et ne on-

NI: Viltinn, ja jotain villasukkia

NT: Onks sitte semmosia me, öö no kysyn sen vielä että sä huomaat sä siis nämä kaikki M1:stä joo, joo, ja sä annat sen tilan M1:lle

NI: Nykysin kyllä

Ryhmäläiset puhuvat aikalisän ottamisesta riitatilanteen kärjistyessä. Yksi ryhmän naisista kuvailee kumppaninsa tapaa toimia tällaisessa tilanteessa. Naisen mukaan mies sanoittaa

itseään nykyään paremmin kuin ennen ja lähtee ärsyntyessään koiran kanssa lenkille useaksi tunniksi. Miehen tapa toimia on naisen mielestä *“tosi hyvä”* ja hän haluaisi itsekin toimia näin. Nainen kuitenkin kokee naissukupuolensa olevan esteenä vastaavalle toiminnalle: *“mut mähän oon siis nainen”* ja mainitsee sen sijaan tarvitsevansa *“suklaata ja sängyn”* sekä *“viltin, ja jotain villasukkia”*. Otteesta käy ilmi, että nainen lohduttaa itseään edellä mainituilla, mukavuutta tuovilla asioilla. Miehen kerrotaan lähtevän fyysisesti pois tilanteesta, naisen jäädessä paikoilleen. Näin puheessa rakennetaan toimintaan liittyviä sukupuolikuvia, joissa nämä kaksi sukupuolta tulkitaan toisistaan erilaisiksi. Puheessa tuotettu naiskuva pitää sisällään paikoilleen jäämisen ja mieskuva puolestaan poislähtemisen. Alussa terapeutti uudelleen muotoilee naisen puhetta, mutta ei ota lopussa kantaa tuotettuun naiskuvaan, vaan sivuuttaa sen ja siirtää keskustelun toiseen aiheeseen: miehen lähtemiseen. Ryhmäläiset eivät reagoi luotuihin nais- ja mieskuviin.

Istunto 5: aika 00:47:09

*N2: No ehkä, no ehkä semmonen, omantunnonpisto itelle tuli että kun **meillä M2 on se joka, lähtee niinku kottoo**, sitten aikalisää ottamaan niinku **konkreettisesti pois siitä tilanteesta** nii, minä välillä ärsyynnyn siitä kauheesti että ku minulla ei ole sitä mahdollisuutta-*

MT: Mm.

*N2: Ja että toinen saattaa lähtee, kolmeks neljäks tunniks jonnekkii ja, sit itellä on se, tunnemyrsky siinä, ja sit **joudut vaan niinkun, keräämään ittes ja jäämään lapsen kanssa siihen** nii, et sitten*

MT: Vähän semmonen et et onko ihan reilua

N2: E- nii mut sitte taas niinku toisaalta... ei oo välttämättä reilua mut sitte se että mihinkä kaikkeen se vois johtaa jos toinen ei sitte lähtis

Viidennellä tapaamiskerralla puhuttiin aikalisän ottamisesta tunnelman kiristyessä. Nainen kertoo miehen olevan heidän suhteessaan se, joka lähtee tilanteesta pois viipyen kolme tai neljä tuntia kerrallaan. Nainen kuvaa, kuinka hänellä ei ole tätä mahdollisuutta, vaan joutuu keräämään itsensä ja jäämään tunnemyrskyssä lapsen kanssa kotiin. Puheessa tulee ilmi miehen ja naisen toimintamahdollisuuksien erilaisuus. Nainen rakentaa kuvaa pois lähtevästä miehestä ja paikoilleen jäävästä naisesta. Miehen toiminnassa korostuu sen fyysisyys: *“konkreettisesti pois siitä”*, kun taas naisen toiminnassa korostuu sen herättämät sisäiset tuntemukset: *“ärsyynnyn”* ja *“tunnemyrsky”*. Miesterapeutti antaa ensin minimipalautetta ja sitten tuottaa uuden näkökulman edistämispuhetta kyseenalaistamalla tilanteen reiluutta, johon nainen vastaa osittain myöntävästi. Vaikka nainen on tuonut esiin ärsyntyvänsä siitä, ettei hänellä ole

samaa mahdollisuutta kuin miehellä, näyttäytyy miehen lähteminen parempana vaihtoehtona kuin jääminen: *“mihinkä kaikkeen se vois johtaa jos toinen ei sitte lähtis”*.

4. POHDINTA

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja päätulokset

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tarkastella diskurssianalyysin avulla minkälaisia nais- ja mieskuvia ryhmäläiset sekä terapeutit rakensivat väkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa. Lisäksi tavoitteena oli tutkia sukupuolikuviin annettuja vastauksia. HavaitSIMME nais- ja mieskuvien lisäksi kolmannen yläluokan; toisiinsa kytkeytyneet nais- ja mieskuvat, jossa sukupuolikuvia rakennettiin vertailun avulla. Naiskuvia rakennettiin kuusi ja niitä olivat muita kannatteleva nainen, tunkeileva nainen, itkupilli, rumasti puhuva nainen, arvaamaton nainen ja nalkuttaja. Mieskuvia luotiin myös kuusi, jotka olivat soturi vai nössö, auktoriteetti, harkitsematon mies, heteromies, seikkailija sekä nykyaikainen mies. Toisiinsa kytkeytyneitä nais- ja mieskuvia oli havaittavissa kolme, ja ne pitivät sisällään stereotyyppiset alkoholin käyttäjät, muista huolehtivan naisen ja itsestään huolehtivan miehen sekä paikalleen jäävän naisen ja pois lähtevän miehen. Mieskuvia rakennettiin sekä naisten ja miesten että terapeuttien puheessa, mutta miehet rakensivat niitä pääasiassa itsestään ja muista miehistä. Naiskuvia rakennettiin henkilökohtaisella ja yleisellä tasolla naisten ja miesten puheessa, mutta suurin osa oli miesten tuottamia ja naiset esiintyivät niissä kielteisessä valossa. Sen sijaan naisten rakentamat mieskuvat olivat neutraalimmin tuotettuja. Tulokset saavat tukea aiemmalta tutkimukselta (Kovanen, 2016). Naiset rakensivat kuitenkin miehiä enemmän kytkeytyneitä nais- ja mieskuvia. Vastaustapojen osalta havaitSIMME ryhmäläisten ja terapeuttien käyttävän monenlaisia puhetapoja, kuten minimipalautetta, sivuuttamista, haastamispuhetta, naurua, uuden näkökulman- ja itsetuntemuksen edistämispuhetta sekä uudelleenmuotoilua. Yleistä oli myös, ettei sukupuolikuviin reagoitu ollenkaan.

Yksi aineistossamme eniten tuotetuista naiskuvista liittyi hoivaan ja huolenpitoon, jotka tyypillisesti luetaan kuuluvaksi feminiinisyyteen (ks. Jokinen, 2010; Ronkainen, 2017). Nimitimme tämän alaluokan muita kannattelevaksi naiseksi. Hoivatehtävät ovat

yhteiskunnassamme vahvasti feminisoituja (Husso, 2016), mikä tuli ilmi aineistomme naiskuvissa. Ryhmän kaikki naiset jakoivat tämän käsityksen naisten laajasta vastuunotosta sekä roolista parisuhteen ja perheen kannattelijana. Vastaavanlainen naiskuva on löydetty aiemminkin parisuhdeväkivallan kontekstissa (Kovanen, 2016). Aineistossamme eräs nainen kuvasi huolenpidon näyttäytyvän arjen pyörittämisenä sekä pyrkimyksenä taata perheen tasapaino. Hän antoi puheessaan myös viitteitä tyytymättömyydestä tiettyjä hoivatehtäviä kohtaan. Naiset näyttäytyivät parisuhde- ja perheorientoituneina, mikä saa tukea aiemmalta heterosuhteiden vuorovaikutukseen kohdistuneelta tutkimukselta (Knudson-Martin & Mahoney, 2009). Hoivaan liitetyt diskurssit mukailevatkin perinteisiä heteronormatiivisia sukupuolirooleja, missä naisen vastuualue ulottuu yksilöstä perhesysteemin tasolle. Tällä tavoin naisiin kohdistetaan odotuksia useiden läheisten ihmissuhteiden hyvinvoinnin turvaamisesta. Tutkimuksemme sijoittui parisuhdeväkivallan piiriin, jossa naiset olivat pääsääntöisesti kokeneet väkivaltaa kumppaniensa toimesta. Väkivaltakokemukset eivät aineistomme naiskuvien pohjalta näyttäneet heikentävän naisille tarjottua ja heidän omaksumaansa roolia parisuhteen ja perheen huolenpitäjänä. Aiempi tutkimus tukee tätä löydöstä (Husso & Virkki, 2008). Hoivatehtävien epätasaisen jakautumisen lisäksi havaitsimme aineistosta miesten kielteisempää suhtautumista naisten huolenpitoon. Eräs ryhmän mies loi sukupuolikuvaa tunkeilevasta naisesta, johon liitetyt naisen yhteydenotot koettiin miestä häiritsevänä ja tämän autonomiaa kunnioittamattomana toimintana. Naisten yhteydenotot on toisinaan koettu miehiä kontrolloivana (Kovanen, 2016) ja naistapaista hoivaamista saatetaan välillä nimittää ”hyysäämiseksi” naisten hoitaessa miehiä tai lapsia ”liikaa” (Husso, 2016).

Emotionaalisuus ja empaattisuus ovat perinteisesti feminiinisiksi miellettyjä ominaisuuksia (Eerola, 2014; Jokinen, 2010). Havaitsimme aineistossamme näihin liittyvän naiskuvan, jossa konstruointiin kuvaa itkevästä, kielteisiä tunteita kokevasta naisesta. Kyseistä naiskuvaa tuotettiin kuvailemalla itkun voimakkuutta ja runsautta. Naisen itkua luonnehti myös sen laajentuminen alkuperäisen syyn ulkopuolelle; maailman köyhiin lapsiin, minkä voi tulkita osoitukseksi empatiasta. ”Pahasta mielestä” lähtöisin oleva itku koettiin tarpeellisena käydä läpi, mutta toisaalta siihen liitettiin sosiaalinen rajaus. Itkeminen kuvattiin ehdottoman yksityisenä asiana, joka naisen tuli käydä läpi omassa rauhassa. Yksinpärjääminen on yhteydessä niin kutsuttuun vahvan naisen myyttiin, joka pohjaa sietämiseen ja pärjäämiseen (Hong, 2014). Onkin kiinnostava pohtia, mikäli aineistossa esiin noussut itkemisen yksityisyys on yhteydessä tämänkaltaiseen käsitykseen naisesta. Siinä missä nainen kannattelee kaikkia

elämänsä läheisiä ihmisiä, kokee hän itsestään huolehtimisen itsenäiseksi tehtäväksi ilman muiden tukea.

Naiskuvia rakennettiin aineistossamme useasti naisen vuorovaikutustapoihin liittyen. Perinteisesti naisia ohjataan toimimaan toivottujen ja feminiinisinä pidettyjen tapojen mukaan olemalla ”nätisti”, kiltisti sekä itseään hiljentäen (Käyhkö, 2011) sekä kontrolloimalla puheen määrää ja sisältöä (Lidman, 2015). Tutkimuksessamme yksi naisista ja yksi miehistä rakensi näiden ihanteiden vastaista naiskuvaa, missä naisen puhe oli ”rumaa” sekä ”äärimmäisyyksiin” vietyä. Tätä rumasti puhuvan naisen sukupuolikuva voidaan ensinnäkin pitää itsessään norminvastaisena. Yleisesti ottaen ääntään käyttävät naiset näyttäytyvät poikkeuksena verrattuna naisellisena pidettyyn hiljaisuuteen (Gordon, 2001). Toisaalta tämä naiskuva herättää pohtimaan mahdollista verbaalisen väkivallan mahdollisuutta. Ryhmässä väkivallasta keskusteltiin sukupuolittuneesti siten, että miehet olivat sen tekijöitä ja naiset kokijoita. Täten aineisto ei mahdollistanut naisten puheen selkeää kytkemistä väkivaltaan. Naisen verbaalisesta ylivallassa suhteessa mieheen on kuitenkin aiempaa näyttöä (Dobash & Dobash, 1998; Holma ym., 2006; Husso, 2003; Kapanen, 2005), mikä antaisi viitteitä kyseisten puhetekojen väkivaltaisesta luonteesta. Siinä missä väkivaltaa käyttävä nainen on nähty anomaliana (Mäntymäki, 2015), liitettiin aineistossamme äärimmäiseen puheeseen sen tuottamisen helppous, mikä osaltaan toimii tämänkaltaista puhetta luonnollistavana. Eräs ryhmämuotoiseen pariterapiaan osallistuneista miehistä tuotti puheessaan myös kuvaa arvaamattomasta naisesta, jolle puhuessaan tuli käyttää täysin oikeita sanoja tai seuraukset olisivat muuten kielteisiä. Vastaava naiskuva on noussut aiemminkin esiin ja siihen on liitetty naisten loukkaantuminen ymmärtäessään miesten puheet väärin (Lammi-Taskula, 1994). Tämä naiskuvan voi siten tulkita sisältävän viitteitä mahdollisesta väkivallan uhasta, mutta toisaalta siihen sisältyy ajatus, jossa naisen reagointi nähdään ongelmallisena huomioimatta sen taustalla olevia syitä.

Tutkimassamme ryhmässä yksi ryhmän miehistä rakensi kuvaa nalkuttavasta naisesta sekä rinnasti samalla naisen puhetta auton tyhjäkäyntiin. Nalkutusta voidaan pitää tyytymättömyyden ilmaisuna ja tilanteissa, joissa tyytymättömyyttä esiintyy, ei puheen vastaanottaja yleensä ole kuulevinaan tai lähtökohtaisesti yritä ymmärtää puhujaa (Lidman, 2015). Tämän naiskuvan rakentamispuheessa mies ei ilmaissut pyrkimyksiä ymmärtää ”nalkutuksen” taustalla olevia syitä. Sen sijaan hän kuvasi ”nalkutuksen” suhteeseen kuuluvana asiana, jota tuli sietää hyötyäkseen naisen kanssa olemisesta. ”Nalkutus” voidaan siten tulkita puheeksi, jolla ei ole riittävän merkityksellistä sisältöä, vaan se nähdään yhdentekevänä. Erityisen piirteen miehen puheeseen toi naisen voimakas esineellistäminen sekä seksuaaliseen toimintaan viittaaminen. Naiskuvaan muodostui siten ulottuvuus, jossa nainen nähtiin

passiivisena objektina ja mies puolestaan seksuaalisen toiminnan aktiivisena osapuolena. Erityisesti naisten ruumiillisuus on yhdistetty siveellisyyteen ja seksuaalisuuteen (Käyhkö, 2011), jolloin naisten ruumista tarkastellaan helposti moraalin ja toisaalta eroottisuuden kautta. Naisen seksuaalinen aktiivisuus on vanhentuneen näkemyksen mukaan riippuvainen miehen toiminnasta (ks. Hänninen, 1994). Tuloksemme kuitenkin heijastelevat vastaavanlaisia käsityksiä naisesta. Esineellistäminen mahdollistaa naisen alistamisen entisestään ja huomaamattomammin (Jokinen, 2000) sekä lisää muun muassa seksuaalisen väkivallan riskiä (Berggren ym., 2020), minkä takia se on erityisen vahingoittavaa.

Miehistä luodut sukupuolikuivat liittyivät aineistossamme valtaosin perinteiseen ja hegemoniseen käsitykseen miehistä sekä maskuliinisuudesta. Tulos saa tukea aiemmalta tutkimukselta (Kovanen, 2016). Tutkimuksessamme väkivalta nähtiin erottamattomana osana miesten elämää ja se liitettiin myös luontaiseksi osaksi urheilua (ks. Jokinen, 2017) sekä tiettyjä ammatteja (ks. Connell, 2000). Väkivallasta ja “soturin sydäimestä” puhuttaessa kuvattiin henkistä tai fyysistä kovuutta sekä vahvuutta. Näillä voidaan viitata ideaaleihin miehen henkisestä järkkymättömyydestä ja tunteiden kontrolloinnista (de Boise & Hearn, 2017; Jokinen, 2000; 2010). Lisäksi fyysinen voima ja kovuus ovat perinteistä maskuliinisuutta ja mieheyttä kuvaavia ominaisuuksia (Jokinen, 2000; 2010). Miesten puheessa väkivalta sekä fyysinen ja henkinen vahvuus liitettiin siten toisiinsa ja tietynlaiseen sallittuun tapaan olla mies. Väkivallattomuuden taas pelättiin johtavan perinteisen maskuliinisuuden ulkopuolelle sulkemiseen etenkin itsepuolustustilanteissa. Perinteisesti itsepuolustus väkivaltatilanteissa onkin nähty miestapaiseksi toiminnaksi (Husso, 2003) ja väkivallan välttely taas on johtanut esimerkiksi kiusaamiseen (Tolonen, 2001). Ryhmässä väkivalta sijoitettiin urheiluun ja sen ulkopuoliseen väkivallattomuuteen oltiin tyytyväisiä. Miehet tukivat siten osittain perinteistä ajatusta väkivaltaisen miehen maskuliinisuudesta, mutta toisaalta loivat tilaa myös vaihtoehtoisille miehenä olemisen tavoille.

Miesten puheessa auktoriteettiseen mieskuvaan liitettiin sanoja, kuten “talon isäntä” ja “alfauros”, joilla viitattiin miehen korkeaan hierarkkiseen asemaan ja määräysvaltaan. Tätä mieskuvaa kuvattiin myös oman reviirin ylläpidon kautta. Auktoriteettinen mieskuva toistaa maskuliinisuuteen perinteisesti liitettyä valtaa suhteessa naisiin, perheeseen ja muihin miehiin sekä ylläpitää siten patriarkaalista näkemystä miehen asemasta. Tämä mieskuva on havaittu myös aiemmin väkivaltaa tehneiden miesten puheessa, jolloin auktoriteettiasema on liitetty esimerkiksi parisuhteeseen (Kovanen, 2016). Vanhanaikaisen näkemyksen mukaan mies onkin nähty autoritaarisena kasvattajana ja perheen elättäjänä (Veteläinen ym., 2013). Auktoriteettisesta mieskuvasta käytiin ryhmässä neuvottelua miesten keskuudessa ja se

sijoitettiin pikemminkin menneisyyteen kuin nykyhetkeen. Miesten neuvottelun tuloksena myöskään alfauros -kuvausta ei hyväksytty osaksi omaa mieskuvaa. Tästä voidaan tehdä varovainen päätelmä, että auktoriteettinen mieskuva on jossain määrin murroksessa.

Harkitsemattoman miehen mieskuva nousi aineistossamme esiin useasti ja sitä luonnehti ajattelemattomuus ja jopa vaarallisten asioiden toteuttaminen, joiden järkevyyttä pohdittiin vasta jälkikäteen. Tällainen uhkarohkeus ja “kovana” pidetty toiminta viestii perinteisen maskuliinisuuden ihanteiden mukaan toimimisesta ja siten harkitsemattoman miehen toiminta voidaan rinnastaa perinteisiin miehuuskokeisiin. Niissä oma terveys ja henki vaarannetaan älyttömissä tempauksissa miehuuden todistamiseksi ja hegemonisen maskuliinisuuden ansaitsemiseksi (Jokinen, 2000). On mielenkiintoista pohtia, miksi miehet kuvaavat itseään tällaisen toiminnan kautta tai miksi he ovat omaksuneet juuri kyseisen mallin. Yksi mahdollinen selitys voi liittyä maskuliinisuuden tavoitteluun, jonka on nähty olevan avainasemassa miesten riskikäyttäytymiselle (Connell, 2000). Uskaliiden aktiviteettien onkin havaittu toistuvan useasti miespuolisten henkilöiden seurassa (Peltola, 2020). Perinteisen tai jopa hegemonisen maskuliinisuuden tavoittelu voi siten ilmetä ajattelemattomuutena tai harkitsemattomina tekoina, joiden seuraukset voivat olla jopa hengenvaarallisia.

Aineistossamme heteromiesten välinen kosketus nähtiin pääosin sopimattomana ja ryhmässä rakentui vahva heteronormatiivinen kehys. Heteroseksuaalisuus onkin vahvasti liittynyt perinteiseen- ja etenkin hegemoniseen maskuliinisuuteen (Eerola, 2014; Jokinen, 2000; Manninen, 2010). Ryhmässä muodostettua heteromiesten välistä kosketusta luonnehti kuitenkin tilannesidonaisuus, sillä miesten mukaan joukkueurheilussa ja alkoholin vaikutuksen alaisena, kosketukseen liittyvistä periaatteista oli mahdollista luopua. Seksuaalisuuteen liittyvissä keskusteluissa ei tuotu esiin sen moninaisuutta, vaan heteroseksuaalisuutta pidettiin vakiintuneena ja luonnollisena osana mieheyttä. Huomioitavaa on, että ryhmän miesterapeutti aloitti tämän mieskuvan muodostamisen ja asetti heteromiehen toiminnalle raamit, joiden mukaan on soveliasta toimia. Tällainen seksuaalisuuteen kohdistuva toimintamahdollisuuksia rajaava sukupuolikuva vahvistaa käsitystä heteronormatiivisuuden vankasta asemasta miesten keskuudessa.

Seikkailijaksi nimettyä mieskuvaa havainnollisti vapautta kaipaava sitoutumaton mies, jonka voidaan nähdä olevan yksi miehistä perinteisesti tuotettu kuvaus. Etenkin heterosuhteissa, miesten on havaittu olevan enemmän autonomiaan kuin parisuhteen ylläpitoon orientoituneita (Knudson-Martin & Mahoney, 2009). Tutkimuksessamme ilmeni, että mies koki parisuhteen seikkailua rajoittavan tekijänä. Vapaus ja itsenäisyys näyttäytyy siten tavoiteltuina arvoina, joita halutaan ylläpitää myös parisuhteessa. Mieheen perinteisesti liitetty

yksin pärjääminen (Jokinen, 2000) kuvastaakin tällaista sitoutumattomuuden ja autonomian tavoittelua, jotka kiteytyvät seikkailijan mieskuvaan.

Nykyaikainen mies oli tutkimuksessamme eniten perinteisestä ja stereotyyppisestä mieskuvasta poikkeava kuvaus. Sitä luonnehti tasa-arvoinen ja lämmin kasvatustyyli ja tämänkaltaisen mieskuvan ihailtavuus. Toisaalta siihen liitettiin myös harvinaisuutta, mikä kertoo, ettei se ole vielä täysin vakiinnuttanut asemaansa muiden mieskuvien rinnalla. Kyseinen mieskuva ei kuitenkaan ole määriteltävissä mihinkään tiettyyn ikään tai sukupolveen, vaan erilaisia tapoja olla mies on aina ollut. Nykyaikaiseen mieskuvaan liittyy vahvasti käsitys uudesta isyydestä (ks. Veteläinen ym., 2013) ja sitä kuvattiinkin tutkimuksessamme esimerkiksi lastenvaunujen ja rattaiden ”työntelyn” kautta. Vaikka nykyaikainen mies on siten perinteisestä miehen kuvauksesta poikkeava, sen kuvaukset eivät kuitenkaan täysin ilmennä tasa-arvoista vanhemmuutta heterosuhteissa. Huomionarvoista on, ettei nykyaikaisen miehen kuvaa rakennettu suoraan ryhmään osallistuvista miehistä, joten parisuhdeväkivallan tekijöihin liittyvät kuvaukset käsittelivät pikemminkin perinteisiä mieskuvia. Stereotyyppisten mieskuvien toistaminen voi siten olla samalla seurausta halusta tai paineesta kuulua tietynlaiseen maskuliinisuuteen ja nämä voivat olla monipuolisempia ja vapaampia malleja paremmin saatavilla.

Sukupuolikuvien kytkeytyneisyyttä toisiinsa ei ole aiemmin tietääksemme tutkittu. Havaitsimme tässä tutkimuksessa kuitenkin naisten ja miesten rakentavan sukupuolikuvia toisiinsa verraten. Toisiinsa kytkeytyneissä nais- ja mieskuvissa luotiin käsitystä naisten ja miesten välisestä erilaisuudesta ja toisaalta näiden sukupuolikategorioiden sisäisestä samankaltaisuudesta. Sukupuolten eroihin pohjaava näkemys on noussut aiemminkin esiin kirjallisuudessa (esim. Grönfors, 1994; Hare-Mustin & Marecek, 1988; Magnusson; 2011; Vuori, 2001). Eroja tuotettiin esimerkiksi juomatottumusten kautta, joissa yleistettiin kaikkien miesten juovan olutta ja naisten siideriä. Sukupuoli näyttäytyy siten merkityksellisenä myös tällaisissa yksityiskohdissa. Juomatottumusten liittämistä sukupuoleen on olemassa myös aiempaa tutkimusta (Eerola, 2014; Salo, 2021). Sukupuolia vertailtiin lisäksi huolenpidon jakautumisen näkökulmasta. Aineistossamme naisten nähtiin huolehtivan enemmän muista ihmisistä, kun taas miesten katsottiin huolehtivan vain itsestään. Aiemmat tutkimukset tukevat tätä löydöstä (Kapanen, 2005; Knudson-Martin & Mahoney, 2009). Lisäksi näitä ominaisuuksia siirrettiin aineistossamme ylisukupolvisesti eteenpäin, jolloin vanhemmat rakensivat myös lastensa sukupuolia näin legitimoiden sukupuoliin perinteisesti liitettyjä käsityksiä. Naisten muita kannatteleva rooli korostui myös siten, että tarpeen tullen poikien todettiin voivan luottaa äidin huolenpitoon. Aineisto osoitti myös, kuinka naiset eivät kokeneet

heille osoitettua huolenpitoon liittyvää roolia yksiselitteisesti hyvänä asiana. Muita kannattelevan naisen ja itsestään huolehtivan miehen sukupuolikuviissa oli siten havaittavissa pyrkimys säilyttää tiettyjä sukupuoleen liittyviä rakenteita ja toisaalta asettaa ne kriittisemmän tarkastelun kohteeksi.

Sukupuolikuivat jäsensivät heterosuhteen ja perheen sisäistä järjestystä myös lähtemisen ja jäämisen dynamiikan kautta. Naisilla havaittiin ylisukupolvista perinnettä kotiinjäätymisestä, kun taas miesten kerrottiin tyypillisesti lähtevän pois kotoa. Naisten kohdalla puheessa korostuivat tapahtumiin liittyneet tunnekokemukset ja miehillä toiminnan konkreettisuus. Lisäksi erään naisen kuvauksessa tuli ilmi, ettei poislähtemistä koettu edes mahdollisena omalla kohdalla. Sukupuolen voidaan näin katsoa tarjoavan etuoikeuksia tai asettavan selkeitä rajoitteita toimintamahdollisuuksien suhteen. Keskustelun voi myös laajentaa koskemaan vanhemmuutta, jolloin lastenhoidon luonnollistaminen äidin tehtäväksi ylläpitää traditionaalisia näkemyksiä vanhempien tehtävien jakautumisesta heterodyninperheessä. Kotiin jäämistä lastenhoidon merkeissä onkin perinteisesti pidetty naistapaisena ja poislähtemistä puolestaan miestapaisena (Husso, 2016). Aineistossamme nousi tämän jaottelun reiluuden kyseenalaistamista, mikä kuitenkin asetettiin toissijaiseksi mahdollisen väkivallan uhan rinnalla. Sukupuolten erilaisuutta tuotettiinkin nais- ja mieskuvissa pitkälti normalisoituna ja muuttumattomana asiana.

Vastaustapoja on aiemmin tutkittu pääasiassa terapeuttien käyttämien puhetapojen ja vuorovaikutuksen osalta (Friedlander ym., 2000; Liikamaa & Tantarimäki, 2005; Partanen & Wahlström, 2003). Tässä tutkimuksessa laajensimme vastaustavat koskemaan terapeuttien ohella myös ryhmäläisten puhetta. Minimipalautte oli eniten käytetty vastaustapa ja sitä käyttivät niin terapeutit kuin ryhmäläisetkin. Eniten minimipalautetta käyttivät kuitenkin terapeutit, mikä voi olla ominaista heidän roolilleen terapeuttisessa interventiossa. Minimipalautte esiintyi useimmiten neutraalina, puhetta rohkaisevana vastaustapana. Tulokset tukevat siten aiempaa tutkimusta minimipalautteen yleisyydestä ja sen keskustelua eteenpäin vievästä luonteesta (Partanen & Wahlström, 2003).

Toiseksi yleisin vastaustapa oli sivuuttaminen, jota käytti terapeuttien lisäksi ainoastaan yksi ryhmän naisista. Ryhmässä tuotettua puhetta sivuutettiin siirtämällä puheenvuoro toiselle henkilölle tai toiseen aiheeseen sekä ottamalla puheessa kantaa muuhun, kuin tuotetun sukupuolikuivan sisältöön. Sivuuttamisen käyttö terapeuttisessa interventiossa on linjassa aiempien tutkimustulosten kanssa (Friedlander ym., 2000; Partanen ja Wahlström, 2003). Vastaustapana sivuuttamisella hylätään kutsu osallistua tarjottuun keskusteluun (Partanen & Wahlström, 2003), mikä voidaan nähdä ongelmallisena aineistossamme etenkin terapeuttien

kohdalla. Stereotyyppisiä ja haitallisia nais- ja mieskuvia tulisi nimenomaan haastaa ja purkaa terapiakontekstissa, jotta kapeisiin ja negatiivisiin käsityksiin tietyistä sukupuolista voitaisiin vaikuttaa.

Tutkimuksessamme haastamispuhetta ilmeni ainoastaan naiskuvien kohdalla, ja sitä käyttivät ainoastaan miesterapeutti ja yksi ryhmän naisista. Tämä on mielenkiintoinen ja yllättävä tulos, sillä rakennetut sukupuolikuvat olivat valtaosin hyvin perinteisiä ja stereotyyppisiä. Terapeutin haastamispuheen käyttö vastaustapana antaa kannatusta aiemmalle tutkimustiedolle (Liikamaa & Tantarimäki, 2005; Partanen & Wahlström, 2003). Tässä tutkimuksessa haastamispuheen avulla viestittiin selkeästi, ettei puhujan kanssa oltu samaa mieltä. Onkin mielenkiintoista, ettei tätä vastaustapaa käytetty enempää, eikä sitä tuotettu mieskuvien kohdalla lainkaan. Tutkimuksessamme oli lisäksi yleistä, ettei rakennettuihin nais- ja mieskuviin reagoitu lainkaan eikä niitä haastettu, vaan suhtautuminen oli pikemminkin neutraalia. Reagoimattomuus ilmeni usein hiljaisuutena, jolla voidaankin pyrkiä välttämään konfrontaatiota (Partanen & Wahlström, 2003). Tällainen reagoimattomuus tai konfrontaation puute voi johtaa tuotettujen sukupuolikuvien ylläpitämiseen.

Tutkimuksemme kannalta mielenkiintoinen tulos oli vastaustavoissa esiintynyt nauru, jota tuotettiin huomattavan paljon useiden sukupuolikuvien yhteydessä. Merkittävää oli, että sitä käyttivät ryhmäläisten lisäksi myös terapeutit. Naurua voidaan tulkita esimerkiksi huumorin kautta. Huumori voi heijastella uskomuksia eri sukupuolirooleista sekä mieheydestä ja naiseudesta (Virtanen, 2018). Myös väkivalta voi piiloutua huumoriin, jolloin se normalisoituu puheessa (Manninen, 2010). Siten esimerkiksi nauraminen seksistisille ja syrjiville sukupuolikuville toistaa ja samalla hyväksyy puheen taustalla olevaa valtaa ja väkivaltaa. Nauru liittyy usein humoristisena koettuihin asioihin, mutta sitä esiintyy yllättävän paljon vakavissakin tilanteissa (Koivisto, 2011). Terapiakontekstissa nauru on siten paradoksaalista. Aineistossamme esiintyvää huumorinkäyttöä, vitsailua ja naurua on havaittu aiemminkin esimerkiksi parisuhdeterapiassa, johon on hakeuduttu väkivallan takia (Koivisto, 2011).

Naurulla voidaan tehdä ja viestittää eri asioita ja etenkin terapeutin nauru voidaan kokea ongelmalliseksi tämän auktoriteettiaseman takia. Terapeutin naurun taustalla on havaittu olevan pyrkimystä keventää ilmapiiriä ja viestittää hyväksyntää, tavoitella yhteisymmärrystä ja yhteistä tilaa sekä halua suojella omia tai asiakkaan kasvoja (Koivisto, 2011). Tutkimuksemme tulokset herättävätkin pohdintaa siitä, mitä terapeutit naurullaan tavoittelivat. Miespuolisen työntekijän voi olla esimerkiksi vaikea kohdata oma maskuliinisuutensa ja haastaa seksistisiä ja naista esineellistäviä kommentteja, epämiehekkääksi leimautumisen pelossa (Dominelli, 1999). Etenkin miesterapeutin kohdalla kyse voi tällöin olla pyrkimyksestä

suojella omaa ja ryhmäläisten kasvoja sekä maskuliinisuutta. Miestyöntekijä saattaa joissain tilanteissa näyttäytyä myös asiakkaan sisäpiiriläisenä, mikä ilmenee miehenä olemisen jaettuina merkityksinä sekä miesten keskinäisenä huumorina (Eerola & Pirskanen, 2021). Ryhmäläistenkin nauru voidaan kokea haitallisena, etenkin silloin, jos sillä pyritään tietoisesti tai tiedostamatta heikentämään toisen ryhmäläisen asemaa, eivätkä terapeutit puutu siihen. Useassa tilanteessa asiakkaan naurun onkin havaittu viestittävän ivaa kumppaniaan kohtaan (Koivisto, 2011). Terapeutin tehtävänä olisi siten puuttua haitalliseen ja interventiota estävään nauruun ja huumorin taakse kätkeytyvään väkivaltaan.

4.2 Tutkimuksen vahvuudet, rajoitukset ja luotettavuus

Tutkimuksemme vahvuutena voidaan pitää aineiston ainutlaatuisuutta, sillä parisuhdeväkivallan hoitomuotona ryhmämuotoista pariterapiaa on Suomessa tai kansainvälisesti tutkittu vain vähän. Tuloksemme antavat siten uutta tietoa kyseisestä hoitomuodosta sekä väkivallan tekijöiden, kokijoiden ja terapeuttien sukupuolta rakentavasta puheesta tässä kontekstissa. Aineistomme mahdollisti terapeuttien sekä väkivallan tekijän ja kokijan ja ryhmän keskinäisen vuorovaikutuksen tutkimisen. Aiemmissä tutkimuksissa on usein keskitytty vain väkivallan tekijän rakentamiin sukupuolikuviin. Tutkimuksemme aineiston istuntoihin osallistui sekä mies että naisterapeutti, mikä toimii tutkimuksemme vahvuutena tarkasteltaessa nais- ja mieskuvien rakentumista. Myös vastaustapojen osalta tutkimuksemme tuo uutta tietoa, sillä niitä on pääosin tutkittu aiemmin vain terapeuttien osalta. Vahvuutena voidaan myös pitää sitä, että tutkimukseen valikoituneet otteet olivat laajasti eri istunnoilta, mikä kuvastaa näin kattavasti koko ryhmän puhetta. Vahvuutena toimii myös käyttämämme analyysimenetelmä, joka soveltuu videoidun ja litteroidun aineiston tutkimiseen.

Rajoitteena voidaan pitää tutkimuksemme pientä otoskokoa sekä tutkittavien homogeenisyyttä. Tutkittavat olivat kaikki valkoihoisia suomalaisia ja pariskunnat muodostuivat heteropareista, mikä rajoittaa tutkimuksen yleistettävyyttä. Lisäksi aineistomme videoidut tapaamiskerrat olivat osittain huonolaatuisia, mikä toisinaan vaikeutti puheen sekä puhujan tunnistamista. Tästä johtuen myös litteroitu aineisto oli osittain puutteellista. Pyrimme kuitenkin ratkaisemaan näitä ongelmia esimerkkiotteiden valikoimisen jälkeen, katsomalla

epäselviä kohtia videolta useaan kertaan ja korjaamalla litteroitua tekstiä. Jätimme tutkimuksemme ulkopuolelle sellaiset aineisto-otteet, joiden puheesta emme olleet täysin varmoja. Ryhmässä keskusteleminen saattoi rajoittaa puheessa tuotettuja sukupuolikuvia tai niihin vastaamista väkivaltakontekstille ominaisten valtasuhteiden ja mahdollisen turvattomuuden kokemusten takia. Lisäksi puheenvuorojen epätasainen jakautuneisuus ryhmäläisten kesken sekä yksilöllinen vaihtelu verbaalisessa aktiivisuudessa saattoi vaikuttaa tuloksiin.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää systemaattinen, avoin ja läpinäkyvä tutkimusprosessi (Sullivan & Forrester, 2019). Tutkimuksemme oli aineistolähtöinen, mutta prosessi toteutui kuitenkin vuoropuheluna teorian kanssa. Pyrimme säilyttämään avoimuuden aineistolle koko tutkimuksen ajan. Etenimme tutkimusprosessissa systemaattisesti tarkastellen otteita ja analyyseja useaan kertaan saadaksemme mahdollisimman yhtenevät tulkinnat. Tekemiämme tulkintoja on myös tarkasteltu jatkuvasti pro gradu -seminaareissa tutkielman ohjaajan ja kollegoiden toimesta, mikä lisää analyysimme avoimuutta ja luotettavuutta. Olemme panostaneet tutkimusprosessin läpinäkyvyyteen raportoimalla tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja analyysiprosessin etenemisen vaiheittain. Tutkijoiden oman roolin huomioiminen ja tietoisuus sen vaikutuksista tutkimukseen on tärkeä osa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Sullivan & Forrester, 2019). Tutkimuksemme tulosten kannalta on siten huomioitava laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet, kuten tutkijoiden subjektiivinen näkökulma. Aiemmat taustatietomme tutkimuksen aiheesta sekä demografiset tekijät, kuten sukupuoliemme on voinut vaikuttaa tehtyihin havaintoihin ja tulkintoihin. Olemme kuitenkin jatkuvasti pyrkineet huomioimaan ja minimoimaan oman roolimme mahdolliset vaikutukset arvioimalla ajatuksiamme kriittisesti sekä keskustelemalla havainnoistamme tutkielman ohjaajan ja kollegoiden kanssa.

4.3 Jatkotutkimukset

Tutkimuksemme toi lisätietoa ryhmämuotoisesta pariterapiasta ja sen kontekstissa tuotetuista, nais- ja mieskuvista sekä niihin liittyvistä vastaustavoista. Ryhmämuotoinen pariterapia on hoitomuotona melko uusi, joten lisää tutkimusta tarvitaan. Jatkotutkimusten kannalta olisikin mielenkiintoista tutkia nais- ja mieskuvien rakentumista ja vastaustapoja suuremmalla

otoskoolla. Lisäksi vertaileva tutkimusote esimerkiksi ryhmämuotoisen pariterapian ja yksilöllisen intervention välillä voisi tuoda lisää tietämystä sukupuolikuvien rakentamisesta. Tämä antaisi mahdollisesti lisätietoa siitä, onko kumppanin läsnäololla vaikutusta sukupuolikuvien rakentamisen tai haastamisen kannalta. Väkivaltatutkimuksessa tulisi huomioida entistä enemmän sukupuolikuvien merkitys, sillä se on tärkeä näkökulma väkivaltatyössä (Stith ym., 2020). Olisikin kliinisesti merkittävää tutkia sitä, miten tuotetut sukupuolikuvat ovat yhteydessä väkivaltaan.

Väkivaltaa tai väkivallan hoitoon liittyviä ryhmiä on tutkittu samaa sukupuolta olevien pariin, muunsukupuolisten ja transsukupuolisten kohdalla hyvin vähän tai ei ollenkaan. Jatkotutkimukset sukupuolikuvien rakentumisesta eri sukupuolten ja seksuaalisuuksien kohdalla olisi siten tarvittavaa. Lisäksi olisi tärkeää tutkia sukupuolikuvien rakentumista laajemmin eri kulttuurien ja etnisyyksien joukossa. Intersektionaalisen näkökulman sisällyttäminen onkin keskeistä ilmiön kattavamman ymmärtämisen kannalta. Vastaustapojen osalta olisi kiinnostavaa ja hyödyllistä tutkia lisää, mikä merkitys terapeuttien sekä muiden ryhmäläisten reagoinnilla on tuotettuihin sukupuolikuviin.

LÄHTEET

- Aalto, I. (2012) Isyys - suomalaisen miestutkimuksen mukavuusalue? Teoksessa A. Jokinen & R. Julkunen (toim.), *Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 186–192). Tampere University Press.
- Aaltonen, S. (2011). Tytöt ja maine. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari & S. Aaltonen (toim.), *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen* (s. 269–304). Vastapaino.
- Adams, P. J., Towns, A. & Gavey, N. (1995). Dominance and Entitlement: The Rhetoric Men Use to Discuss their Violence towards Women. *Discourse & Society*, 6(3), 387–406.
- Aho, T. & Nieminen, J. (2021). Lopuksi: maskuliinisuuksista moninaisiin mieheyksiin. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 210–217). Tampere: Vastapaino.
- Aho, T., Nieminen, J. & Salo, A. (2021). Johdanto: metodologisia huomioita miesten sukupuolitietoiseen tutkimiseen. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 2–30). Vastapaino.
- Ajo, A., Alasaarela, S., Grönroos, S., Holma, J., Kapanen, K., Liikamaa, M., Partanen, T., Tantarimäki, T. & Wahlström, J. (2005). Lähisuhdeväkivalta – selitysmallit ja puhetaipojen tutkimus. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä. Miesten puhetta Vaihtohehto väkivallalle –ryhmissä* (s. 11–23). Helsinki: Yliopistopaino
- Alasuutari, M. (2016). Tytön ja pojan varhaiskasvatus. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 110–126). Gaudeamus.
- Anderson, E. (2009). *Inclusive Masculinity. The changing nature of masculinities*. New York & London: Routledge.
- Anderson, E. & McCormack, M. (2018). Inclusive Masculinity Theory: Overview, reflection and refinement. *Journal of gender studies*, 27(5), 547-561.
- Berggren, K., Gottzén, L. & Börnäs, H. (2020). Theorising masculinity and intimate partner violence. Teoksessa L. Gottzén, M. Bjørnholt & F. Boonzaier (toim.), *Men, Masculinities and Intimate Partner Violence* (s. 34-51). New York & London: Routledge.
- Bridges, T. & Pascoe, C. J. (2014). Hybrid Masculinities: New Directions in the Sociology of Men and Masculinities. *Sociology compass*, 8(3), 246–258.
- Burr, V. & Vainonen, J. (2004). *Sosiaalipsykologisia ihmiskäsityksiä*. Vastapaino.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York & London: Routledge.

- Carney, M., Buttell, F. & Dutton, D. (2007). Women who perpetrate intimate partner violence: A review of the literature with recommendations for treatment. *Aggression and violent behavior*, 12(1), 108-115.
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. University of California Press.
- Connell, R. W. (2000). *The men and the boys*. Cambridge: Polity Press.
- Danielsson, P. & Näsi, M. (2019). *Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2018 - Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia*. Helsinki: Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- de Boise, S. & Hearn, J. (2017). Are men getting more emotional? Critical sociological perspectives on men, masculinities and emotions. *The Sociological review (Keele)*, 65(4), 779-796.
- Dobash, R. E. & Dobash, R. P. (1998). *Rethinking violence against women*. SAGE.
- Dominelli, L. (1999). Working with men from a feminist perspective. Teoksessa J. Wild (toim.), *Working with Men for Change*. (s. 17-38). Lontoo: Taylor & Francis.
- Eerola, P. (2014). Maskuliinisuuden myötä- ja vastakerronta haastattelupuheessa. *Sukupuolentutkimus - Genusforskning*, 27(2), 31-44.
- Eerola, P. & Pirskanen, H. (2021). Miehiä haastattelemassa - reflektointeja sensitiivisten aiheiden tutkimisesta. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 31-58). Tampere: Vastapaino.
- Friedlander, M. L., Heatherington, L. & Marrs, A. L. (2000). Responding to Blame in Family Therapy: A Constructionist/Narrative Perspective. *The American journal of family therapy* 28(2), 133-146.
- Frude, N. (1994). Marital violence. An interactional perspective. Teoksessa J. Archer (toim.), *Male violence* (s. 153-169). London: Routledge.
- Goldner, V. (1998). The Treatment of Violence and Victimization in Intimate Relationships. *Family process*, 37(3), 263-286.
- Gordon, T. (2001). Hiljaiset tytöt ja suulaat "muijat": naisen ääntä oppimassa. Teoksessa T. Gordon, S. Kivimäki, R. Pirinen, K. Lempiäinen & M. Nikunen (toim.), *Nainen, naisuus, naisellisuus* (s. 93-116). Tampere University Press.
- Gottzén, L. & Berggren, K. (2020). The rape capital or the most gender-equal country in the world? Masculinity, hybridity and young men's intimate partner violence in Sweden. Teoksessa L. Gottzén, M. Bjørnholt & F. Boonzaier (toim.), *Men, Masculinities and Intimate Partner Violence* (s. 66-80). New York & London: Routledge.
- Grönfors, M. (1994). Miehin kulttuuri ja väkivalta. Teoksessa J. Sipilä & A. Tiihonen (toim.), *Miestä rakennetaan: Maskuliinisuuksia puretaan* (s. 63-77). Vastapaino.

- Hare-Mustin, R. T. & Marecek, J. (1988). The Meaning of Difference: Gender Theory, Postmodernism, and Psychology. *The American psychologist*, 43(6), 455-464.
- Harper, D. & Thompson, A. R. (2012). *Qualitative research methods in mental health and psychotherapy: A guide for students and practitioners*. Wiley-Blackwell.
- Hattery, A. (2008). *Intimate Partner Violence*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Heiskanen, M. & Ruuskanen, E. (2010). *Tuhansien iskujen maa. Miesten kokema väkivalta Suomessa*. Helsinki: Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti.
- Holma, J. (2005). Parisuhde- ja perheväkivallan turvallinen ehkäisy ja hoito. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (s. 154–175). Helsinki: Yliopistopaino.
- Holma, J. & Nyqvist, L. (2017). Väkivaltatyö miesten kanssa. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta – Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 104–120). Vastapaino.
- Holma, J. & Partanen, T. (2008). Lähisuhdeväkivalta tutkimuskohteena. Teoksessa E. Sevón & M. Notko (toim.), *Perhesuhteet puntarissa* (s. 274–292). Palmenia Helsinki University Press.
- Holma, J., Partanen, T., Wahlström, J., Laitila, A. & Seikkula, J. (2006). Narratives and discourses in groups for male batterers. Teoksessa M. Lipshitz (toim.), *Domestic violence and its reverberations* (s. 59-83). Nova Science Publisher.
- Holma, J., Päivinen, H., Siltala, H., & Kaikkonen, S. (2021). Intimate Partner Violence in Finland. Teoksessa S. M. Stith, & C. M. Spencer (toim.), *International Perspectives on Intimate Partner Violence: Challenges and Opportunities* (s. 65-75). AFTA SpringerBriefs in Family Therapy. Cham: Springer.
- Hong, T. (2014). Discourses on Honour-Related Violence in Finnish Policy Documents. *NORA: Nordic journal of women's studies*, 22(4), 314–329.
- Husso, M. (2003). *Parisuhdeväkivalta: Lyötyjen aika ja tila*. Tampere: Vastapaino.
- Husso, M. (2016). Sukupuoli ruumiillisena tapaisuutena ja elettyinä suhteena. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 67–83). Gaudeamus.
- Husso, M. & Heiskala, R. (2016). Institutionaalinen näkökulma sukupuoleen. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 51–65). Gaudeamus.
- Husso, M. & Virkki, T. (2008). Sukupuolittunut luottamus ja väkivalta parisuhteissa. Teoksessa E. Sevón & M. Notko (toim.), *Perhesuhteet puntarissa* (s. 259–274). Palmenia Helsinki University Press.

- Huuki, T. (2012). Kamppailua ja kaveerausta - Väkivalta ja välittäminen koulupoikien statustyössä. Teoksessa A. Jokinen (toim.), *Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 207–213). Tampere University Press.
- Huuki, T., Kivijärvi, A. & Lunabba, H. (2018). Johdanto: Kohti sukupuolivastuullista poikatutkimusta. Teoksessa A. Kivijärvi, T. Huuki & H. Lunabba (toim.), *Poikatutkimus* (s. 8–27). Vastapaino.
- Hänninen, J. (1994). Erotisoitu ruumis ja potenssin markkinat. Teoksessa J. Sipilä & A. Tiihonen (toim.), *Miestä rakennetaan: Maskuliinisuuksia puretaan* (s. 103–118). Vastapaino.
- Javaid, A. (2020). Behind closed doors: hegemonic masculinities, romantic love and sexual violence in gay relationships. Teoksessa L. Gottzén, M. Bjørnholt & F. Boonzaier (toim.), *Men, Masculinities and Intimate Partner Violence* (s. 97-111). New York & London: Routledge.
- Jokinen, A. (2000). *Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere University Press.
- Jokinen, A. (2010). Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 128–139). Vastapaino.
- Jokinen, A. (2017). Maskuliinisuus ja väkivalta. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen, P. Honkatukia & T. Hautanen (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 32–43). Vastapaino.
- Jokinen, A., Ahlbäck, A. & Kinnarinen, K. (2012). Näkymätön sukupuoli näkyväksi. Teoksessa A. Jokinen (toim.), *Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 171–185). Tampere University Press.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Juntunen, J. & Holma, J. (2011). Pariterapian soveltaminen lähisuhdeväkivallan hoidossa: Kehysanalyysi työntekijöiden näkökulmasta. *Perheterapia: SMS:n perheterapiakeskuksen julkaisu*, 27(4), 5–17.
- Juvonen, T. (2016). Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 30–50). Gaudeamus.
- Kaikkonen, S., Saukkoriipi, V. & Holma, J. (2018). Sukupuolipuhe eron jälkeiseen vainoamiseen syyllistyneiden miesten haastatteluissa. *Psykologia*, 53(04), 232–244.
- Kantola, J. (2010). Sukupuoli ja valta. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 78–87). Vastapaino.

- Kapanen, K. (2005). Naiskuvat miesten puheessa. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä. Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle –ryhmissä* (s. 72–89). Helsinki: Yliopistopaino.
- Karakurt, G., Whiting, K., Van Esch, C., Bolen, S. & Calabrese, J. (2016). Couple Therapy for Intimate Partner Violence: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Journal of marital and family therapy*, 42(4), 567–583.
- Katvala, S. (2001). *Missä äiti on? Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa*. Jyväskylän yliopisto.
- Kaufman, G. (1992). The mysterious disappearance of battered women in family therapists' offices: Male privilege colluding with male violence. *Journal of Marital and Family Therapy*, 18(3), 233–243.
- Keilholtz, B. M. & Spencer, C. M. (2022). Couples therapy and intimate partner violence: Considerations, assessment, and treatment modalities. *Practice innovations (Washington, D.C.)*, 7(2), 124–137.
- Keskinen, S. (2010). Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 243–254). Vastapaino.
- Kjaran, J. I. & Lehtonen, J. (2018). Windows of opportunities: Nordic perspectives on sexual diversity in education. *International journal of inclusive education*, 22(10), 1035-1047.
- Knudson-Martin, C. & Huenergardt, D. (2010). A Socio-emotional Approach to Couple Therapy: Linking Social Context and Couple Interaction. *Family Process*. 49(3), 369-384.
- Knudson-Martin, C. & Mahoney, A. R. (2009). *Couples, gender, and power: Creating change in intimate relationships*. Springer Pub. Co.
- Koho, S. (2017). Hyväksikäytetty tyttö vai ahnas narttu? Teoksessa S. Karkulehto & L.-M. Rossi (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* (s. 160–185). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Koivisto, E. (2011). *Nauru vuorovaikutusilmiönä kolmessa psykologisessa interventiotilanteessa*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto.
- Kovanen, M. (2016). *Pariterapian käyttö parisuhdeväkivallan hoidossa: Sukupuolikuvat ja niiden rakentuminen pariterapiassa*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto.
- Kulta, H., Kyrö, H. & Holma, J. (2013). Parisuhdeväkivaltaan liittyvän vallankäytön muodot pariterapiaistunnoissa. *Perheterapia: SMS:n perheterapiakeskuksen julkaisu*, 29(2), 32–44.
- Käyhkö, M. (2011). Koulu tyttötutkimuksen näyttämönä. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari & S. Aaltonen (toim.), *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen* (s. 89–133). Vastapaino.

- Lammi-Taskula, J. (1994). Päiväkotien moninaiset miehet. Teoksessa J. Sipilä & A. Tiihonen (toim.), *Miestä rakennetaan: Maskuliinisuuksia puretaan* (s. 119–130). Vastapaino.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (2016). Perhe, työ ja sukupuoli. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 110–126). Gaudeamus.
- Lattu, E. (2016). *Naisten tekemä väkivalta*. Tampere University Press.
- Lehti, M. (2015). *Henkirikostarkastus 2015*. Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Lehti, M. (2016). *Henkirikostarkastus 2016*. Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
- Lehtonen, J. (2018). Ei-heteroseksuaalisten poikien ja transnuorten kokemukset ja valinnat koulutuksessa. Teoksessa A. Kivijärvi, T. Huuki & H. Lunabba (toim.), *Poikatutkimus* (s. 121–145). Vastapaino.
- Lempiäinen, K. (2001). Naisellinen feministi: Naisfeministisubjekti. Teoksessa T. Gordon, S. Kivimäki, R. Pirinen, K. Lempiäinen & M. Nikunen (toim.), *Nainen, naiseus, naisellisuus* (s. 21–42). Tampere University Press.
- Lidman, S. (2015). *Väkivaltakulttuurin perintö: Sukupuoli, asenteet ja historia*. Gaudeamus.
- Liikamaa, M. & Tantarimäki, T. (2005). Terapeuttisten interventioiden rakentuminen ryhmähoidossa. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (s. 114–134). Helsinki: Yliopistopaino.
- Lunabba, H. (2018). Laadullisen tutkimuksen näkökulmia poikien koulu- ja hyvinvointikeskusteluun. Teoksessa A. Kivijärvi, T. Huuki & H. Lunabba (toim.), *Poikatutkimus* (s. 103–120). Vastapaino.
- Magnusson, E. (2011). Women, men, and all the other categories: Psychologies for theorizing human diversity. *Nordic psychology*, 63(2), 88–114.
- Manninen, S. (2010). ”Iso, vahva, rohkea - kaikenlaista”: Maskuliinisuudet, poikien valtahierarkiat ja väkivalta koulussa. Oulun yliopisto.
- Manninen, S. (2012). Poikien maskuliinisuudet, valtahierarkiat ja väkivalta koulussa. Teoksessa A. Jokinen & R. Julkunen (toim.), *Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* (s. 201–206). Tampere University Press.
- McCollum, E. E. & Stith, S. M. (2008). Couples Treatment for Interpersonal Violence: A Review of Outcome Research Literature and Current Clinical Practices. *Violence and victims*, 23(2), 187–201.
- Mäntymäki, T. (2015). *Uhri, demoni vai harhainen hullu? Väkivaltainen nainen populaarikulttuurissa*. Vaasan yliopisto.

Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (2017). Johdanto. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen, P. Honkatukia & T. Hautanen (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 10–15). Vastapaino.

Nieminen, J. (2013). *Hegemonisesta maskuliinisuudesta miesten moneuteen: Kriittisen miestutkimuksen mahdollistuminen valtio-opillisessa ajattelussa*. Tampere University Press.

Nikunen, M. (2001). Nainen ja henkirikos. Teoksessa T. Gordon, S. Kivimäki, R. Pirinen, K. Lempiäinen & M. Nikunen (toim.), *Nainen, naiseus, naisellisuus* (s. 159–190). Tampere University Press.

Ojanen, K. (2011). Katsaus tyttötutkimuksen suomalaiseen historiaan ja keskusteluihin. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari & S. Aaltonen (toim.), *Entäs tytöt: Johdatus tyttötutkimukseen* (s. 9–43). Vastapaino.

Partanen, T. (2008). *Interaction and therapeutic interventions in treatment groups for intimately violent men*. University of Jyväskylä.

Partanen, T. & Wahlström, J. (2003). The Dilemma of Victim Positioning in Group Therapy for Male Perpetrators of Domestic Violence. Teoksessa C. Hall, K. Juhila, N. Parton & T. Pösö (toim.), *Constructing Clienthood in Social work and Human Services: Interaction, Identities and Practices* (s. 129-144). Lontoo ja New York: Jessica Kingsley Publishers.

Partanen, T., Wahlström, J. & Holma, J. (2006). Loss of self-control as excuse in group-therapy conversations for intimately violent men. *Communication & medicine*, 3(2), 171–183.

Peltola, M. (2020). Ristiriitainen maskuliinisuuskerronta ja tunteiden jakamisen mahdollisuudet poikien läheissuhteissa. *Sosiologia*, 57(1), 65–81.

Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.

Piispa, M. & Heiskanen, M. (2017). Sukupuoli ja väkivalta tilastoissa. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen, P. Honkatukia & T. Hautanen (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 10–15). Vastapaino.

Pitkämäki, A. (2017). “Sä tykkäät kovista otteista vai?” Teoksessa S. Karkulehto & L.-M. Rossi (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* (s. 27–52). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Ronkainen, S. (2001). Naiseuden inho. Teoksessa T. Gordon, S. Kivimäki, R. Pirinen, K. Lempiäinen & M. Nikunen (toim.), *Nainen, naiseus, naisellisuus* (s. 63–89). Tampere University Press.

Ronkainen, S. (2017). Mitä väkivalta on? Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 14–31). Vastapaino.

Rotkirch, A. (2016). Sukupuolet evoluutioteoriassa. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 13–29). Gaudeamus.

Salo, A. (2021). Huono-osaiset miehet Rytmihäiriö-yhtyeen sanoituksissa - esimerkkitutkimus representaatioanalyysistä. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 171–191). Tampere: Vastapaino.

Schultheiss, D. & Wallace, E. (2012). An Introduction to Social Constructionism in Vocational Psychology and Career Development. Teoksessa P. McIlveen & D. Schultheiss (toim.), *Social Constructionism in Vocational Psychology and Career Development* (s. 1-8). Sense Publishers.

Schultheiss, D. E. & Wallace, E. (2012). *An Introduction to Social Constructionism in Vocational Psychology and Career Development*. Teoksessa: McIlveen, P. & Schultweiss D. E. (toim.) Social Constructionism in Vocational Psychology and Career Development. (s. 1–8). Rotterdam: Sense Publishers.

Sipilä, J. (1994). Miestutkimus - säröjä hegemonisessa maskuliinisuudessa. Teoksessa J. Sipilä & A. Tiihonen (toim.), *Miestä rakennetaan: Maskuliinisuuksia puretaan* (s. 17–33). Vastapaino.

Stith, S. M. & McCollum, E. E. (2011). Conjoint treatment of couples who have experienced intimate partner violence. *Aggression and violent behavior*, 16(4), 312-318.

Stith, S. M., Rosen, H., McCollum, E. E. & Thomsen, C. J. (2004). Treating intimate partner violence within intact couple relationships: Outcomes of multi-couple versus individual couple therapy. *Journal of marital and family therapy*, 30(3), 305-318.

Stith, S. M., Rosen, K. H., & McCollum, E. E. (2003). Effectiveness of couples treatment for domestic violence. *Journal of Marital and Family Therapy*, 29(3), 407–426.

Stith, S. M., Spencer, C. M., Ripoll-Núñez, K. J., Jaramillo-Sierra, A. L., Khodadadi-Andariyeh, F., Nikparvar, F., Oksman, R. & Metelinen, J. (2020). International Adaptation of a Treatment Program for Situational Couple Violence. *Journal of marital and family therapy*, 46(2).

Sullivan, C. & Forrester, M.A. (2019). *Doing qualitative research in psychology. A practical guide*. London: Sage.

Sutherland, O., LaMarre, A., Rice, C., Hardt, L. & Le Couteur, A. (2017). New Sexism in Couple Therapy: A Discursive Analysis. *Family process*, 56(3), 686-700.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2022). Väkivallan muodot. Lähisuhdeväkivalta. Haettu 11.4.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>

Tilastokeskus (2022). *Parisuhdeväkivallan kokemukset yleisiä Suomessa. Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 -tutkimuksen ennakkotuloksia*. Tilastokeskus. Haettu 15.4.2023 osoitteesta <https://www.stat.fi/tup/sukupuolistunut-vakivalta/index.html>

Tolonen, T. (2001). *Nuorten kulttuurit koulussa: ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset*. Helsinki: Gaudeamus: Nuorisotutkimusverkosto.

Tuomaala, S. (2011). Menneisyyden tytöt ja tyttöjen tarinat. Teoksessa K. Ojanen, H. Mulari & S. Aaltonen (toim.), *Entäs tytöt: Johdatus tyttö tutkimukseen* (s. 45–87). Vastapaino.

Vall, B., Päivinen, H. & Holma, J. (2018). Results of the Jyväskylä research project on couple therapy for intimate partner violence: topics and strategies in successful therapy processes. *Journal of Family Therapy*, 40(1), 63-82.

Veteläinen, A., Grönholm, H. & Holma, J. (2013). Discussions of Fatherhood in Male Batterer Treatment Group. *SAGE Open*, 3(2).

Virtanen, I. A. (2018). Nuorten miesten haavoittuvuus ja tuki ystävyys-suhteissa. Teoksessa A. Kivijärvi, T. Huuki & H. Lunabba (toim.), *Poikatutkimus* (s. 239–260). Vastapaino.

Vuori, J. (2001). *Äidit, isät ja ammattilaiset: Sukupuoli, toisto ja muunnellut asiantuntijoiden kirjoituksissa*. Tampere University Press.

Vuori, J. (2010). Äitiys sukupuolikysymyksenä. Teoksessa T. Saresma, L-M. Rossi & T. Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 109–120). Vastapaino.

World Health Organization (2021). *Violence against women*. Haettu 7.6.2023 osoitteesta <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>